

Susret nižih razreda osnovne škole s tradicijskim glazbovanjem u zavičajnoj nastavi s posebnim osvrtom na Istarskoj županiji

Petrlić, Đurđica

Master's thesis / Diplomski rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:070309>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-12**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

ĐURĐICA PETRLIĆ

**SUSRET NIŽIH RAZREDA OSNOVNE ŠKOLE S TRADICIJSKIM
GLAZBOVANJEM U ZAVIČAJNOJ NASTAVI S POSEBNIM OSVRTOM NA
ISTARSKU ŽUPANIJU**

Diplomski rad

Pula, studeni, 2018.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

ĐURĐICA PETRLIĆ

**SUSRET NIŽIH RAZREDA OSNOVNE ŠKOLE S TRADICIJSKIM
GLAZBOVANJEM U ZAVIČAJNOJ NASTAVI S POSEBNIM OSVRTOM NA
ISTRASKU ŽUPANIJU**

Diplomski rad

JMBAG: 0303028797, redoviti student

Studijski smjer: Integrirani preddiplomski i diplomski učiteljski studij

Predmet: Metodika glazbene kulture

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Interdisciplinarne društvene znanosti

Znanstvena grana: Metodike nastavnih predmeta društvenih znanosti

Mentorica: Doc. dr. sc. Ivana Paula Gortan-Carlin

Pula, studeni, 2018.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana, Đurđica Petrlić, kandidat za magistra primarnog obrazovanja, ovime izjavljujem da je ovaj Diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu, kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Diplomskog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, 10. studenoga, 2018 godine.

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Susret nižih razreda osnovne škole s tradicijskim glazbovanjem u zavičajnoj nastavi s posebnim osvrtom na Istarsku županiju

Ja, Đurđica Petrić dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj diplomski rad pod nazivom *Susret nižih razreda osnovne škole s tradicijskim glazbovanjem u zavičajnoj nastavi s posebnim osvrtom na Istarsku županiju* koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu sa Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, 10. studenoga, 2018. godine.

Potpis

Sadržaj

1.	UVOD	8
1.1.	Predmet istraživanja	8
1.2.	Cilj istraživanja	8
1.3.	Definiranje polazišne teze	8
1.4.	Konzultirana literatura	9
1.5.	Metodologija	9
1.6.	Nacrt obrade	9
2.	HRVATSKO TRADICIJSKO GLAZBOVANJE	11
2.1.	Slavonija, Baranja i Srijem	13
2.2.	Međimurje i Podravina	14
2.3.	Srednja i sjeverozapadna Hrvatska	14
2.4.	Gorska Hrvatska	15
2.5.	Dalmacija	16
2.6.	Istra i Kvarner	17
3.	TRADICIJSKO GLAZBOVANJE U ISTRI	18
3.1.	Pjevanje u Istri	18
3.2.	Istarska narodna glazbala	18
3.2.1.	Aerofona glazbala	20
3.2.1.1.	Roženice	20
3.2.1.2.	Armonika Trieština	21
3.2.1.3.	Duplice	21
3.2.1.4.	Klarinet	22
3.2.1.5.	Mih	22
3.2.1.6.	Okarina	22
3.2.1.7.	Organić	23
3.2.1.8.	Sopelica	23
3.2.1.9.	Šurle	23
3.2.2.	Kordofona glazbala	24
3.2.2.1.	Bajs	24
3.2.2.2.	Ćićska tamburica	24
3.2.2.3.	Vijulin	24
3.2.3.	Idiofona glazbala	25

3.2.3.1.	Čegrtaljka	25
3.2.3.2.	Grata	25
3.2.4.	Membranofona glazbala	26
3.3.	Istarski gunjci	27
3.4.	Istarski plesovi	28
3.4.1.	Balo di kušin	28
3.4.2.	Balo di skova	28
3.4.3.	Balo di spećo	28
3.4.4.	Balon ili Balun	29
3.4.5.	Tanac	29
3.4.6.	Bašovijen	29
3.4.7.	Boncar	29
3.4.8.	Čardaš	29
3.4.9.	Drmeš	30
3.4.10.	Gajski ples	30
3.4.11.	Polka	30
3.4.12.	Špic polka	30
3.4.13.	Pod noge	31
3.4.14.	Sedam paši ili Sette passi	31
4.	TRADICIJSKO GLAZBOVANJE ISTRE U NIŽIM RAZREDNIMA OSNOVNE ŠKOLE	32
4.1.	Nastavni plan i program	32
4.1.1.	Popis narodnih pjesama propisanih nastavnim planom i programom	33
4.1.1.1.	Popis istarskih narodnih pjesama za prvi razred osnovne škole propisanih nastavnim planom i programom	33
4.1.1.2.	Popis istarskih narodnih pjesama za drugi razred osnovne škole propisanih nastavnim planom i programom	33
4.1.1.3.	Popis istarskih narodnih pjesama za treći razred osnovne škole propisanih nastavnim planom i programom	34
4.1.1.4.	Popis istarskih narodnih pjesama za četvrti razred osnovne škole propisanih nastavnim planom i programom	34
4.2.	Projekt „Zavičajna nastava“	36
4.2.1.	Projekti u osnovnim školama na području Istre	37
4.2.2.	Projekti koji sadrže elemente glazbene kulture	40
4.3.	Utjecaj tradicijske glazbe na razvoj intelektualnih kompetencija kod učenika	43
5.	ISTRAŽIVAČKI RAD	44

5.1.	Opis tijeka istraživanja	44
5.2.	Postupci i instrumenti istraživanja	44
5.3.	Analiza podataka istraživanja	44
6.	ZAKLJUČAK	56
7.	LITERATURA	58
8.	PRILOZI	61
9.	SAŽETAK	63
10.	SUMMARY	64

1. UVOD

1.1. Predmet istraživanja

Istra ima specifičan istarsko-primorski tonski niz i njeguje glazbenu autohtonost te se pretpostavlja da u nižim razrednima osnovne škole njeguju tradicijsko glazbovanje. Istarska županija pokrenula je projekt „Zavičajna nastava“ s kojom se želi sačuvati tradicija u odgojno-obrazovnom procesu. Predmet istraživanja ovog diplomskog rada jest utvrditi koliko je tradicijska nastava zastupljena u nižim razredima grada Pule, najvećeg grada Istarske županije, i na koji način se ona provodi. Također, u ovom diplomskom radu želi se istražiti na koje se načine može formirati institucijski oblik očuvanja istarskog zavičajnog identiteta, odnosno utvrditi oblike projektne zavičajne nastave i tradicijske kulture u osnovnim školama na području Istarske županije.

1.2. Cilj istraživanja

U diplomskom radu *Susret nižih razreda osnovne škole s tradicijskim glazbovanjem u zavičajnoj nastavi s posebnim osvrtom na Istarsku županiju* cilj je istražiti provedbu očuvanja tradicijske glazbe u razrednoj nastavi.

1.3. Definiranje polazišne teze

Učenici nižih razreda osnovne škole vole nastavu glazbene kulture jer im taj predmet omogućava izražavanje putem pjevanja, sviranja, plesanja. U redovnu nastavu glazbene kulture uključeni su i elementi koji su vezani uz tradiciju. Staro istarsko tradicijsko glazbovanje specifično je jer se temelji na boji instrumenata koji nisu temperirani. No, zahvaljujući pojedincima na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće i prve polovice 20. stoljeća poput Matka Brajše Rašana i Ivana Matetić-Ronjgova, koji su na temelju netemperiranih napjeva osmislili način kako iskoristiti postojeće elemente u temperiranom sistemu, a da se pri tom duh istarskog narodnog melosa zadrži te melografirali narodne napjeve, i na taj način sačuvali mnoge od zaborava. U novije doba, globalizacijom, javlja se potreba čuvanja elemenata zavičajnosti pa tako i glazbene.

Ovaj diplomski rad istražuje susret nižih razreda osnovne škole s tradicijskim glazbovanjem u zavičajnoj nastavi s posebnim osvrtom na Istarsku županiju, za koji se postavljaju sljedeće hipoteze:

Hipoteza 1: Tradicijsko glazbovanje je sastavni dio Plana i programa za osnovnu školu propisano od Ministarstva znanosti i obrazovanja. Stoga, redovna nastava glazbene kulture sadrži elemente tradicijskog glazbovanja Istre jer se na taj način učenike poučava o tradicijskim običajima i tradicijskoj baštini.

Hipoteza 2: Učitelji u Istarskoj županiji su kompetentni za izvođenje dodatnih sadržaja i aktivnosti u redovnoj nastavi glazbene kulture vezanih uz tradiciju, bilo to pjevanjem, plesom ili sviranjem.

Hipoteza 3: Škole na području grada Istarske županije organiziraju i sudjeluju u raznim projektima vezanim uz tradiciju svojeg kraja.

1.4. Konzultirana literatura

Diplomski rad *Susret nižih razreda osnovne škole s tradicijskim glazbovanjem u zavičajnoj nastavi s posebnim osvrtom na Istarsku županiju* pisan je pomoću literature koja je pronađena u sveučilišnoj knjižnici Pula, gradskoj knjižnici Pula i na internetskim stranicama. Temeljen je na radovima hrvatskih glazbenih metodičara, etnomuzikologa i pedagoga kao što su Dario Marušić, Renato Pernić, Irena Miholić i Ivan Ivančan.

1.5. Metodologija

Za ovo istraživanje korištena je metoda ankete, analize i sinteze. Anketom se željelo doznati koliko učitelji vlastitu nastavu glazbene kulture temelje na tradicijskoj glazbi: pjevanjem, plesom, slušanjem ili sviranjem. Nakon što su ankete prikupljene provedena je metoda analize i sinteze, pri čemu su rezultati postavljeni u grafikone i objašnjeni u petom poglavlju diplomskog rada.

1.6. Nacrt obrade

Diplomski rad *Susret nižih razreda osnovne škole s tradicijskim glazbovanjem u zavičajnoj nastavi s posebnim osvrtom na Istarsku županiju* koncipiran je tako da nakon uvodnog dijela slijedi poglavlje koje govori o samom pojmu tradicije. Potom slijedi poglavlje u kojem je pobliže objašnjena tradicija Hrvatske podijeljena po regijama prema podjeli Miholić (2009.): *Slavonija i Baranja, Međimurje i Podravina, srednja i sjeverozapadna Hrvatska, Gorska Hrvatska, Dalmacija, Istra i Kvarner*. Nadalje, kao što sam naslov ovog diplomskog rada ističe tradiciju, detaljnije je

objašnjeno tradicijsko glazbovanje u Istri. Treće poglavlje prikazuje istarsko pjevanje, narodna glazbala i narodne plesove. Narodna glazbala podijeljena su kao: aerofona, kordofona, idiofona i membranofona glazba. Aerofonim glazbalima pripadaju *roženice, duplice, armonika trieština, klarinet, mih, okarina, organić, sopelica* i *šurle*. Kordofona su glazbala *bajs, ćićska tamburica* i *vijulin*. Idiofona su glazbala *čegrtaljka* i *grata*, a membranofona su glazbala *bubnjevi*. Prikazani su plesovi *balo di kušin, balo di skova, balon, tanac, bašovijen, boncar, čardaš, drmeš, gajski ples, hrvaski, polka, špic polka, pod noge, sedam paši* i *korak*. Četvrto poglavlje govori o tradicijskom glazbovanju u nižim razredima osnovne škole, odnosno, prvi dio poglavlja govori o nastavnom planu i programu. Iz nastavnog plana i programa ispisane su narodne pjesme za prva četiri razreda osnovne škole. Drugi dio poglavlja govori o projektima iz zavičajne nastave u cijeloj Istri. U radu se prikazuje utjecaj tradicijske glazbe na razvoj kompetencija kod učenika. Peto poglavlje, odnosno zadnje poglavlje ovog diplomskog rada donosi istraživački rad. U istraživačkom radu prikazani su rezultati provedenog istraživanja te je na temelju istih napravljena analiza podataka. Rezultati su predloženi opisno, grafikonima i tablicama koji prikazuju dobivene rezultate.

2. HRVATSKO TRADICIJSKO GLAZBOVANJE

„Tradicijska je glazba u prvome redu vezana uz ruralne sredine kojih je u drugoj polovici dvadesetoga stoljeća još bilo dosta. No već je bilo jasno da urbanizacija traži svoj danak i da su se neki elementi folklora (i to ne samo oni vezani uz glazbu) postupno počeli gubiti. S druge strane narodna se glazba polako ali sigurno počela povezivati s popularnom glazbom, stvarajući neobičnu kombinaciju narodnoga i urbanoga.“¹, rekla je Irena Paulus.

„Tradicija je kontinuitet – povezati danas ono što je bilo juče sa onim što će doći. Tradicija je, u stvari, vizija, snaga i kvalitet da stvoriš nešto dobro u vremenu u kome živiš i koje dolazi“², rekao je Branko Kukić.

Pojam *tradicija*, koji se koristi u svakodnevnom govoru, teško je jednoznačno objasniti. Može se reći da je to sve ono u ljudskoj civilizaciji što se prenosi s koljena na koljeno, predaje od naraštaja do naraštaja. To mogu biti činjenice, podaci, svjedočanstva, oblici kulture, običaji. Tradicija je skup sadržaja što se zajednički prenosi i čini identitet, nešto po čemu se neka ljudska zajednica prepoznaje kao takva. Isto tako, tradicija je prijenos iskustava i kulturnih tekovina, a često se povezuje s usmenom predajom, npr. u folkloristici i antropologiji, tako da se i u historiografiji tradicija definira kao usmeno prenošenje povijesnih činjenica. Kada se govori o tradiciji, smatra se da je to nešto što je ustaljeno i nepromjenjivo, a traje u vremenu i prenosi se s koljena na koljeno. Naravno, usmeno i generacijski doslovno prenošenje nije nužno jedini način održavanja značajki predaje, već se pojam tradicije razvio u širi sklop kojega obilježava sveobuhvatnost. Sve se to može spojiti u skup malih sastavnica koje sve zajedno čine cjelinu. Osnovni oblici tradicije su: pisana, usmena i primijenjena tradicija. Oni se odnose na povijesne činjenice (pisana povijest), materijalnu i nematerijalnu baštinu koja nije zapisana (usmena predaja), materijalnu i nematerijalnu baštinu koja postoji kao fizički i metafizički oblik (primijenjena tradicija). Glazbu možemo promatrati kroz sve navedene oblike (Sinković, 2008).

¹ (Paulus, 2014: 282)

² <https://knjige.pravac.com/misli/istorija/>

„Narodna kultura Hrvata veoma je raznovrsna, u što se lako može uvjeriti svatko tko pogleda, primjerice, nekoliko nošnji iz različitih hrvatskih krajeva, nekoliko starih seljačkih kuća ili poslušajući nekoliko narodnih pjesama“ (Vitez, Muraj, 2001: 27). To je šarenilo posljedica burnih kulturnih i političkih procesa koji su se zbivali kroz tisućljeća, procesa u kojima je nastajao današnji hrvatski narod. Hrvatska narodna kultura slagana je od različitih elemenata koji su se stjecali s raznih strana. Hrvati govore jednim slavenskim (južnoslavenskim) jezikom, pa su prema toj jezičnoj značajki svrstani u slavenske narode (Vitez, Muraj, 2001.).

Isto tako, Hrvatska je zemlja koja obiluje raznolikom i vrlo živom tradicijskom kulturom koja objedinjuje različite sastavnice života među kojima su glazba i ples mali, ali značajan dio.

Adalbert Marković i Rajko Ećimović (2006.) u udžbeniku *Hrvatska narodna glazba*, podijelili su Hrvatsku na šest regija:

- Hrvatsko Zagorje, Međimurje
- Podravina, Posavina, Turopolje, Pokuplje, Prigorje
- Lika, Kordun, Banovina
- Slavonija, Baranja
- Istra, Hrvatsko primorje
- Dalmacija

Navedeni autori u udžbeniku pobliže opisuju narodnu pjesmu, svirku, ples i glazbu diljem naše domovine: „*Narodna pjesma nastala je u određenom kraju, stvorili su je nepoznati narodni pjevač i svirač. Narod ju je prihvatio kao svoju zbog ljepote i sadržaja*“ (Marković, Ećimović, 2006: 4-5).

Geografsku podjelu na tri područja: panonsku, dinarsku i jadransku Hrvatsku, autorica Irena Miholić u udžbeniku *Hrvatska tradicijska kultura (2009.)*, podijelila je na šest manjih cjelina kako bi lakše prikazala posebnost svake regije: *Slavonija, Baranja i Srijem, Međimurje i Podravina, Središnja i sjeverozapadna Hrvatska, Gorska Hrvatska, Dalmacija i Istra*.

2.1. Slavonija, Baranja i Srijem

Ovaj Panonski dio Hrvatske odlikuje kontinentalna klima, pretežito nizinskoga i plodnoga tla. Kako su pastiri na ispaši čuvali životinje, tako su, krateći vrijeme, pripremali šibe za pletenje košara te izrađivali i rezbarili drvene predmete poput svirala i truba. Uz zvukove glazbala nerijetko bi i zaplesali. Od glazbala mogu se izdvojiti diplice i dvojnice. Diplice su puhaće glazbalo načinjeno od trstike. Na cijevi su izdubljene rupice na kojima se prebire melodija. Dvojnice su puhaće glazbalo načinjeno od drveta. U jednom su komadu drveta izdubljene dvije cijevi na kojima se svira istodobno. Rupice se nalaze na jednoj ili na objema sviralama. Ova su dva glazbala bila praktična priručna glazbala. Kada se govori o plesu i glazbi spominju se mladi koji su znali spontano zaplesati na otvorenim prostorima, raskrižjima cesta, trgu ispred crkve ili na obalama rijeke. U prošlo su se vrijeme obično izvodila takozvana šetana kola bez instrumentalne pratnje, uz pjesmu. Kolo je jedan od osnovnih oblika tradicijskog plesanja, ali to je ujedno bilo i društveno zbivanje te glavno mjesto susreta mladića i djevojaka. Kolo je svatko mogao prekinuti pjesmom, kojom je izrazio nešto što nije bilo dopušteno u svakodnevnim situacijama. Stihovima su se izražavale simpatije, pošalicama se rugalo i zadirkivalo, ali i kritiziralo društvo. Kola su mogla biti zatvorena ili otvorena te su se plesala uz instrumentalnu pratnju gajdi ili tambura. Gajde su puhaće glazbalo sastavljeno od nekoliko dijelova: mješine³, dulca⁴, prebiralice⁵ i trubnja⁶. Kada bi se kolo sviralo uz tamburu, tada bi se znao skupiti cijeli tamburaški sastav koji se sastoji od nekoliko glazbala: bisernica (prima) na kojoj se izvodi glavna melodija, brač na kojem se izvodi prateća melodija, berda (trzalački bas) na kojem se izvodi basov ton na tešku dobu i bugarija na kojem se svira akord na laku dobu.

Tradicijaska je kultura Slavonije, Baranje i Srijema danas najvidljivija u djelatnostima brojnih kulturno – umjetničkih društava. Izvedeći pjesme i plesove svojega kraja, društva nastupaju na smotrama folkloru ili u svečanijim prigodama mjestu. U regiji su najpoznatija velika događanja pod nazivom Brodsko kolo, Vinkovačke jeseni i Đakovački vezovi koja se već dugi niz godina odvijaju u određeno doba godine. U takvim se prigodama iz škrinje i ormara izvlače najsvečanije nošnje i bogato

³ u kojoj je rezervoar zraka

⁴ cijevi u koju se puše

⁵ dvocijevne sviraljke na kojoj se prebire

⁶ Dugačke sviraljke, koja je bačena preko ramena svirača i proizvodi stalan ton za vrijeme sviranja

ukrašena posteljina, ukrašavaju se gradske ulice, a pjesma i ples su sveprisutni (Miholić, 2009.).

2.2. *Međimurje i Podravina*

Međimurje i Podravina središnji su i sjeverni dio Hrvatske kojim odlikuje brežuljkast teren i mnoštvo riječnih sljevova. Melodije međimurskih popijevaka širokoga su opsega. Izvode se jednoglasno, solistički ili u skupinama. Pjevačica ili pjevač u svojoj interpretaciji prilagođava ritam popijevke ritmu i značenju pjevanoga teksta. Plesalo se i pjevalo spontano ili na organiziranim zabavama: na otvorenom prostoru (na svadbama ili na različitim proslavama) uz pjesmu, nerijetko uz pratnju glazbala. Pratnju plesu i pjesmi na otvorenom i na svadbama često je svirala banda, odnosno limena glazba koja je djelovala najčešće u okviru vatrogasnoga društva ili kao gradska glazba. Osim limenih puhača (trube, eufonija, trombona i tube), u tim su orkestrima svirači svirali i klarinete, flaute te udaraljke. Na zabavama i u zatvorenim prostorima svirali su manji sastavi nazivani mužikaši ili guci. U sastavu su svirali svirači violine, kontrabasa ili berde, bugarije te često i cimbala. U Međimurju se, uz instrumentalnu pratnju, pleše u paru čardaš, valcer i polka. U Podravini se osim tih plesova plešu i Bilogorska kola. Držeći se za ruke, plesači se pjevajući kreću po kružnici, u smjeru kazaljke na satu. U kućama su se svirala tiša glazbala: violine ili tambure. Ako nije bilo skupine svirača, svirala su se i solistička glazbala: citra ili dude.

Tradicijske pjesme i plesovi koji se danas izvode najčešće se uče iz različitih zbirki napjeva, koje su sastavili i objavili istraživači folklor, etnomuzikolozi. Tradicija Međimurja i Podravine danas je najvidljivija u djelatnostima zavičajnih muzeja i zbirka te kulturno-umjetničkih društava. U Međimurju se njeguje tradicijsko pjevanje pjesama, a pojedinci svoje interpretacije predstavljaju i na festivalu *Međimurska popevka* koji se održava od 1971. godine pa sve do danas (Miholić, 2009.).

2.3. *Srednja i sjeverozapadna Hrvatska*

Središnji dio Hrvatske odlikuje brežuljkasti teren i mnoštvo riječnih sljevova. Regija obuhvaća više područje čije značajke imaju mnogo kulturnih srodnosti: Hrvatsko zagorje, širu okolicu Zagreba, Moslavinu, dio Bilogore, Posavinu, Žumberak, dio Pokuplja i Posavinu.

U ovom dijelu Hrvatske, nekada su pastiri, ali i posebno obučeni obrtnici, izrađivali različite drvene svirale kao što su dvojnice, žvegla i guslice. Proštenja, odnosno svečanosti vezane uz proslavu svetaca kojima je crkva u mjestu posvećena, igrala su u životu ljudi važnu vjersku i društvenu ulogu. Bile su to prigode za zajedničku molitvu, susrete i druženja, a često bi se na proštenjima birali i partneri. Naklonost su mladići djevojkama pokazivali raznim arovima, najčešće darovanjem licitara. Licitar je slatki kolač crvene boje u obliku srca ukrašen raznobojnim ukrasima, s prigodnim stihovima ispisanim na komadiću papira zalijepljenim iznad ogledalca u sredini. Mladež bi u ljetnim mjesecima zaplesala biračka kola⁷, valcer, polku i drmeš. Uz ples su prisutni i mužikaši. Mužikaši su sastavi u kojemu prevladavaju gudaći instrumenti, violina i bajs, uz koje se nerijetko sreće i tambura bugarija.

I danas nastaju nove pjesme stvorene po uzoru na stare pjevače ili skupine za pripremu različitih prigoda, festivala. Njegovanje lokalnog izričaja nije uvijek prisutno samo u glazbi, već se ponekad više čuje u njegovanju dijalekata i lokalnih govora, kao što je to sa zabavnim pjesmama koje se izvode na *Festivalu kajkavske popevke* u Krapini (Miholić, 2009.).

2.4. Gorska Hrvatska

Gorski su predjeli Hrvatske dvojaki: jedan je dio prekriven gorskim šumama, a drugi je kamenit u kojem prevladava planinska klima. Kuće se, ovisno o predjelu, grade od drva ili kamena. Pred kućama je bilo mjesto za druženje, razgovore, zajednički rad ili pjevanje. Specifično, karakteristično je pjevanje toga kraja Ojkanje. Ojkanje je pjevanje osobitom tehnikom s mnogo melodijskih ukrasa potresanja na slog oj na početku, u sredini ili na kraju pjesme. Pjeva se u više glasova, snažno i glasno. Tipičan je ples kolo koje se plesalo na otvorenome, bez instrumentalne pratnje, stoga se naziva nijemo, gluvo ili mutavo. Kolo se naziva i po regiji u kojoj se pleše: vrličko, ličko, sinjsko. Izvodi se krupnim koracima i poskocima. Kolovođa izvikuje izmjenu raznih plesnih figura kojima momci i djevojke međusobno plešući ispituju i iskušavaju svoje tjelesne sposobnosti. Stanovnici ovoga kraja susreću se i na dernećima, takozvanim sajmovima ili svečanostima vezanim uz proslavu svetaca kojima je posvećena crkva u mjestu. I u ovom kraju su, kao i u prethodnima, susreti imali važnu ulogu u zajedničkoj molitvi, druženju, biranju partnera. Poslije blagdana Sveta tri

⁷ Biračko, rjeđe biraće kolo, vrsta otvorenog kola, kolo sa većim brojem učesnika. Ovim kolom se mladi rješavaju stida ili nesposobnosti i imaju prvi kontakt sa simpatijom.

kralja počinju pokladni običaji. Zbivaju se na prijelazu zime u proljeće. Nekada su imali magijsku funkciju odbijanja zlih sila i magiju plodnosti. Danas prevladava zabava maskiranih skupina koje ophode selom. Pokladari mogu imati različite maske, a ponekad je čitava skupina odjevena u iste kostime.

Tradicijska je kultura gorske Hrvatske danas najvidljivija u djelatnostima zavičajnih muzeja, zbirka i kulturno-umjetničkih društava. Pjesme i plesove svojega kraja, društva izvode na različitim folklornim smotrama ili pri svečanijim prigodama u mjestu. U dinarskoj se zoni organiziraju susreti svirača gusala i pjevača ganga, na kojima se izvode stihovi koji opisuju suvremena zbivanja. Na susretima ljubitelja tradicijske kulture djeca preuzimaju znanja i vještine kopiranjem i učenjem od starijih (Miholić, 2009.).

2.5. Dalmacija

Krš i more određuju krajolik i način života u čitavom području uz Jadran. Žičana trzalačka glazbala, mandolina i gitara, ponekad prate pjevanje klapa. Još su češće pratnja plesovima šotić, manfrina, kvadrilja, polka, koje izvode stanovnici dalmatinskih gradova i većih mjesta. U gradovima poput Splita i Trogira nosila se varoška narodna nošnja. Žene nisu pokrivale glavu, već su redovito oko vrata nosile marame. U svečanijim se prigodama kite zlatnim nakitom. Na otoku Korčuli plešu se dva različita plesa s mačevima. *Moreška* je viteška igra mačevima koja predstavlja borbu crnih i bilih, u kojima bili (odjeveni u crveno) uvijek pobjeđuju crne. Dvije se vojske simbolično bore za djevojke. U prošlosti se igrala na više lokaliteta, a do danas se održava u gradu Korčuli. Drugi ples s mačevima je *Kumpanija*. *Kumpanija* je lančani ples s mačevima koji se izvodi uz pratnju mišnjica (dipli s mjehom) i bubnja. Sastoji se od raznovrsnih plesnih figura. U Dubrovniku i okolici zadržala se seoska nošnja u kojoj se primjećuju i utjecaji susjedne, dinarske regije. U tom dijelu poznata je i lijerica. Lijerica je gudaće glazbalo s trima žicama koje svirač sjedeći naslanja na koljeno i svira gudalom, dok nogom udara takt plesačima. Lijericom se prati kolo zvano *poskočica* ili *linđo*. *Linđo* se sastoji od niza figura koje plesači izvode prema zapovijedi kolovođe. Poskočica se nekada izvodila pri različitim društvenim zbivanjima.

Prema Miholić (2009.) poskočicu danas najčešće izvode folklorne skupine. Tijekom turističke sezone folklorni ansambli u Dubrovniku i okolici nekoliko puta dnevno izvode poskočicu na gradskim ulicama.

Klape su vrlo popularne i one također nastupaju u različitim prigodama, često na koncertima. Postoji i niz klapskih festivala, od kojih je najstariji onaj u Omišu (1967⁸.) koji je natjecateljskog karaktera. Klape se natječu u nekoliko kategorija, posebno muške i posebno ženske, a u najnovije vrijeme i dječje klape (Miholić, 2009.).

2.6. Istra i Kvarner

Život Primoraca oduvijek je vezan uz more, pomorstvo, brodarstvo i iskorištavanje morskih plodova. Krševito tlo kraja nudi obilje kamena koji služi za izgradnju kuća, ograda, pastirskih skloništa (Miholić, 2009.).

Prema Sinkoviću (2008.), istarski poluotok kroz povijesna razdoblja, odnosno od antike do danas, ima vidljive tragove u današnjoj tradiciji. Ti su tragovi najvidljiviji u spomeničkoj baštini, materijalnim ostacima, nematerijalnim ostacima i znatno manje u opsegu i vidljivosti. Današnja Istra prekretnica je svih povijesnih razdoblja i iskustava, od prapovijesnih Histra i antičkih Rimljana. Dolazak Hrvata u Istru u ranom srednjem vijeku podloga je za stvaranje identiteta današnje Istre i današnjih Istrana. Starija povijesna razdoblja, prapovijest i antika, ostavila su značajne ostatke u vidu materijalne baštine, a to su prapovijesne gradine starih Histra u istarskom prostoru koje i danas pokazuju gustoću i značaj naseljenosti u I. tisućljeću prije Krista, pa i ranije. Njihova materijalna kultura, odnosno predmeti pronađeni npr. u grobovima, uklapaju se u tadašnju materijalnu kulturu mnogih naroda u ovom dijelu Europe između Sredozemlja i Srednje Europe. Ne može se reći da su Histri ostavili nešto konkretno što bi bilo vidljivo u današnjoj sveukupnoj istarskoj tradiciji, osim što se pretpostavlja da od njih potječe suhozidni način gradnje kamenih ogradnih zidova oko polja, maslinika i vinograda, te karakteristične kamene poljske kućice okruglog oblika sa stožastim pokrovom, sve građeno bez uporabe veziva, slaganjem kamena na poseban način i specifičnom tehnikom. Težaci su takve kućice, koje se danas nazivaju kažuni, donedavno gradili i koristili kao skloništa za rad u poljima. U njima su držali alat i sklanjali se u slučaju nevremena. Kako je tradicijski način obrade zemlje danas posve nestao, nestala je i potreba za takvim skloništima, pa su kažuni danas spomenik nekadašnjem radu na zemlji, ali i prepoznatljiva značajka krajolika u južnoj Istri, pogotovo oko Vodnjana. Rimska civilizacija iza sebe ostavila je u nasljeđe gradu

⁸ <http://fdk.hr/wp-content/uploads/2015/11/Pregled-razvoja-klapskih-Festivala.pdf>

Puli značajne spomenike kao što su: Arena, Augustov hram, Slavoluk Sergijevaca, dva kazališta i mnoge druge (Sinković, 2008.).

3. TRADICIJSKO GLAZBOVANJE U ISTRI

3.1. Pjevanje u Istri

Istra je poznata kao multinacionalna regija koja je tijekom stoljetnih povijesnih previranja osluškivala i prihvaćala različite načine pjevanja. Istrijani su tradiciju stvarali i čuvali, kako u urbanom tako i u ruralnom području, promičući i ističući njome svoj jezik, običaje, vjerovanja, identitet (Gortan-Carlin, Pace, Denac, 2014: 62).

U kućama su majke smirivale djecu u zipkama tihim, ritamski odmjerenim recitiranjem ili pjevanjem uspavanki. Stihove bi ponavljale sve dok dijete ne bi zaspalo. No nije se samo pjevalo prilikom uspavljivanja djece, pjevalo se u raznim prigodama (Miholić, 2009). Starija tradicija obuhvaća tri stila dvoglasja, u takozvanoj istarskoj ljestvici, netemperiranom tonskom nizu u kojem se izmjenjuju približni cijeli stepeni i polustepeni. Obično u izvedbi jednog para pjevača istoga ili različitog spola, to se dvoglasje oblikuje usporednim pomacima glasova u nešto tješnjim malim tercima s unisonim završecima ili nešto širim velikim sekstama s oktavnim završecima. Za zapadnu Istru karakteristično je pjevanje na tanko i na debelo jer prateći gornji glas pjeva u falsetu (na tanko). Ponekad su se u pjesmu ubacivali i neutralni slogovi bez značenja, tananinanena, u kojima su pjevači oponašali sviranje glazbala, što se naziva tarankanje. Napjevi se u toj regiji često temelje na posebnom nizu tonova koji se naziva istarskom ljestvicom (Sinković, 2008.).

3.2. Istarska narodna glazbala

Narodna glazbala ili glazbeni instrumenti dio su materijalne kulture, no svojom funkcijom stvaraju glazbu koja je nematerijalne prirode. Možemo reći da je glazbeni instrument svaki predmet kojim se namjerno proizvode zvukovi. Kada se govori o tradicijskom instrumentu, tada se može reći da svaki instrument kojim svirači sviraju u prilikama koje pripadaju u tradicijski kontekst te svaki predmet kojemu uporaba u tom istom kontekstu određuje namjenu instrumenta.

Prvo pisano svjedočanstvo koje govori o istarskim tradicijskim glazbalima potječe iz 17. stoljeća, kada je G. F. Tomasini opisao svadbu i ples uz zvukove šalmaja, violine i gitare. U južnoj Istri prevladavaju puhačka glazbala, a može se pretpostaviti da se u

prošlosti ta prevlast protezala i sjevernije. U tim područjima, najveći dio pučkih naziva koji označavaju sviranje vezan je za puhačku logiku. Na Bužeštini opći naziv za sviranje je sopet (doslovno puhati), ne gledajući na to radi li se o klarinetu, violini ili bajsu. Na Bujštini, u dijelu Koparštine i na Ćićariji koristi se naziv piskat, a iako mu je doslovno značenje – svirati puhačko glazbalo, primjenjuje se i na violinu, tamburicu, bubanj i gitaru. Podrobno izučavanje pučkog nazivlja ponekad je od presudne važnosti za prepoznavanje glazbala. Često se pod jednim nazivom skrivaju različita glazbala, ili obratno, jedno glazbalo označava se s više naziva. Pišćala može označavati i klarinet i kazoo i flautu. S vremenom, razni nazivi prelaze s jednog glazbala na drugo, spajaju se, nestaju i nastaju novi. Unatoč zavidnom broju primjeraka glazbenih instrumenata u fundusu Etnografskog muzeja Istre, treba istaknuti da oni u tipološkom pogledu tek djelomično zastupaju mnogo veći broj tipova instrumenata zabilježenih na terenu. U nedostatku zavičajnih etnomuzikologa, istarskom glazbenom baštinom bavili su se u prošlosti uglavnom novinari i učitelji glazbe ili pak stručnjaci izvanistarskog podrijetla, neskloni shvaćanju višeslojne i nerijetko transkulturalne istarske stvarnosti nastale kao plod stoljetnih međusobnih utjecaja (Etnografski muzej Istre, 2014.).

U Istri, aerofoni su instrumenti najraširenija vrsta narodnih glazbala. Kod aerofona zvuk nastaje titranjem zračnog stupca i tu pripadaju roženice (sopele, supiele), mih (meh, mieh), mišnice (mišnjice), svirale (duplice, dvojnice, vidalice, volarice, ovčarice), šurle i sopelica. Druga je vrsta glazbala kordofona glazbala. Takva glazbala proizvode zvuk napetom žicom, odnosno trzanjem, udaranjem ili povlačenjem gudala. Tu pripadaju bajs, ćićka tamburica i vijulin. Zatim postoje idiofona glazbala koja proizvode zvuk titranjem tijela, udaranjem, trzanjem, trljanjem ili treskanjem. U Istri su se često koristili uporabni predmeti kao ritmička pratnja pjevanoj narodnoj glazbi. Koristile su se primjerice žlice, poklopci, čaše, tanjuri ili daska za pranje. Tu pripadaju: čegrtaljka i grata (Marušić, 1995: 49-57). Zadnja vrsta narodnih glazbala su membranofona glazbala. Takva glazbala proizvode zvuk pomoću vibrirajuće opne ili membrane i to udaranjem, trljanjem, treperanjem, trešnjom. Nisu tipična za Istru, ali su se povremeno koristila. U Istri se od membranofona koriste razni bubnjevi, češalj s papirom i list. Većina navedenih glazbala netemperiranog su ugođaja, što odgovara karakteru pjevanja narodne glazbe ovog kraja. Koriste se za solističko sviranje, kao pratnja pjevačima ili za plesnu glazbu (Marušić, 1989.).

3.2.1. Aerofona glazbala

3.2.1.1. Roženice

Zbog svog karakterističnog i prodornog zvuka ispred ostalih narodnih glazbala u Istri ističu se roženice ili sopele. Na Barbanštini, u središnjoj i južnoj Istri obično ih nazivaju roženice, u okolici Žminja supiele, na Labinštini, u Rudanima i još nekim istarskim selima sopele, a u Hrvatskom primorju i na otocima sopile ili sopele. Na Kastavštini su ih nekada nazivali tororo. O podrijetlu roženica postoje dva različita mišljenja. Božidar Širol, Vinko Žganec i još neki etnomuzikolozi iznose da su roženice ostatak starog europskog glazbala šalmaja, koji je nestao iz europske glazbene prakse već od 1700. godine, a umjesto njega počela se upotrebljavati oboa. Starinski šalmaj je ostao u uporabi još jedino kod samoukih pučkih svirača u švicarskim Alpama, u Abruzzima, gdje ga nazivaju piffero, te u Istri, Krvatskom primorju i na sjevernojadranskim otocima. Prema Ivanu Matetiću Ronjgovu i Slavku Zlatiću, roženica je srodnik makedonskih zurla i kavkaskih surla. Smatraju da su u prošlosti zamijenjena imena roženicama i šurlama. Pretpostavka je da riječ roženica dolazi od pojma rog, i to dvostruki rog, kao dvostruka svirala, a takav oblik ima glazbalo koje danas u Istri nazivaju šurlama. „Šurle bi se zapravo trebale nazivati roženicama, a roženice šurlama, kao glazbalo istovrsno s makedonskim zurlama“. Roženica ili sopela naziv je za dva drvena puhaća instrumenta: malu (tanku) roženicu, koja je duga oko 50 cm, i veliku (velu, debelu) roženicu, koja je duga oko 65 cm. Sastoje se od četiri dijela: pisaka, špuleta, prebiralica i krila. Pisak je dvostruki jezičac koji stvara ton, a sastoji se od dva lista tanko otesane trstike; kod male roženice pisak je dugačak oko 3 cm, a kod velike oko 4 cm. Špulet je valjkast drveni stupić u kojega se usađuje pisak. Glavni dio roženice je prebiralica. Prebiralica je drvena cijev sa šest rupica za prebiranje, porazmještenih u podjednanim razmacima od oko 2,5 cm na maloj i 3 cm na velikoj roženici. Prebiralica na maloj roženici je dugačka oko 26 cm, a na velikoj oko 36 cm. Na kraju glazbala nalazi se lijak (krilo), ljevkasti drveni tulac u koji se utiče prebiralica i koji pojačava intenzitet zvuka. Grade se od različitih vrsta drveta, najčešće od masline (ulike), šišmira, javora, trešnje, šestila (vrste javora), oraha, klana i oskuruše. Na roženicama se najčešće svira samostalno. Svečana svirka ili mantinjada najpoznatija je svirka na roženicama, zatim speljivanje, neveste, balun, polka i mazurka. Kod pratnje jednog ili više pjevača uvijek se koristi samo mala roženica (Marušić, 1989.).

3.2.1.2. *Armonika Trieština*

Instrument armonika trieština (triještina, batunara, botunara, dugmetara i dr.) dijatonska je harmonika koja pripada obitelji aerofonih instrumenata mehaničkog tipa što znači da se zrak proizvodi jakim ili laganim puhanjem. Opskrbljena je slobodnim jezičcima izgrađenim od čelika koji su montirani na drvenim okvirima smještenima u rezonantnim kutijama u unutrašnjosti. Pritiskom na određenu tipku, pomoću poluge otvara se određeni klapan koji dopušta zraku dolazak do jezička. Instrument je karakterističan po melodijskoj klavijaturi na dugmad (2, 3, 4 ili 5 redova dugmadi), a ona se aktiviraju desnom rukom. Tonovi su poredani u dijatonskoj ljestvici. Sastoji se od 25 dugmadi (13 + 12) i 6 do 12 basova, po broju dugmadi se razlikuju. Svako dugme daje dva tona; jedan kad se mjuh razvlači, a drugi kad se mjuh stišće, odnosno tlači.

Tijekom godina, i s obzirom na mjesto proizvodnje, razvile su se različite izradbene varijante armonike trieštine. Trieština se svira samostalno ili u sastavu s gungjima. Za sviranje u sastavu s gudačima ili kao pratnja pjevanju, najviše se koriste trieštine u štиму D-G, dok se za svirku s puhačkim instrumentima koristi štım F-B. Manifestacija vezana uz trieštinu pod nazivom „Z armoniku v Roč“ održava se drugog vikenda mjeseca svibnja u Roču (Gortan-Carlin, Pace, Denac, 2014: 70).

3.2.1.3. *Duplice*

Duplice su dvocijevne svirale tipa flaute, u različitim krajevima Istre poznate pod različitim imenima kao što su duplice, dvojnice, fidulice, ovčarice, svirale, šurle, vojkinje, vidalice, volarice. Duplice su solistički instrument tihog i sjetnog glasa. Izrađene su iz jednog komada drveta u kojemu su izbušene dvije cijevi i prostor za umetanje piska. Mogu biti različitih veličina te tako i različitih intonacija. Veće glazbalo ima dublji ton, a kraće viši. Na desnoj prebiraljci s prednje strane četiri su rupice, a jedna je odostraga u visini najniže rupice s prednje strane. Na lijevoj prednjoj prebiraljci tri su rupice. S obzirom da su duplice različitih veličina, a razmak između prve i zadnje rupice je gotovo isti, oko 2 centimetra, duplice proizvode vrlo raznovrsne tonske nizove koji se kreću od kromatike do dijatonike. Upravo isti razmak između dviju rupica daje netemperiranost glazbalu. Jačim upuhivanjem zraka, odnosno prepuhavanjem, dobiva se za oktavu viši ton. Moguće je i kombiniranje registara različitom snagom puhanja zraka, s eventualnim dodatkom

„njurganja“ ili mumljanja u duplice tijekom svirke (Gortan-Carlin, Pace, Denac, 2014: 73).

3.2.1.4. *Klarinet*

U Istri klarinet dolazi kao sastavni dio vojne glazbe s austro-ugarskom vojskom u vrijeme Austro-Ugarske Monarhije. Ubrzo preuzima vodeću ulogu u sastavima s piščacima i gunjcima, potiskujući tako ulogu violine. U istarskoj narodnoj glazbi, klarinet se najviše koristi u štimu D i Es, koji se naziva i mali klarin ili mi bemol, a izrađivao se i u C, B i A ugodbi. Rani klarineti imali su 3 ili 5 klapni. Domaće izrađeni dijatonski klarineti izrađivali su se „od trske, bazge ili divlje ruže“ (Gortan-Carlin, Pace, Denac, 2014: 77).

3.2.1.5. *Mih*

U raznim literaturama mih može se pronaći pod raznim imenima: mijeh, meh, mieh, mešnice, mišnice, pive, istarske gajde. Ovaj je instrument najstarije, najrasprostranjenije i najpopularnije narodno istarsko glazbalo. Dobio je ime po mješini od jareće ili janjeće kože, koja čini veći dio instrumenta. Osim mješine, sastoji se od kane ili kanele pomoću koje se upuhuje zrak, a umetnuti ventil, zaletavac, s unutarnje strane sprječava izlaz upuhanoga zraka. Oglavina koja spaja kožni dio instrumenta s prebiraljkom, utakne se did (tulac, glaulja, grljak). Prebiraljka je dvostruka klarinetska svirala s rupicama (pet na desnoj i tri na lijevoj strani) za prebiranje. Ima pisak od trstike, a izrađuje se od šišmira, smreke, trešnje i masline. Mih je samostalno glazbalo, a često je i u sastavu s roženicama. Svira se za ples i kao pratnja tarankanju (Pernić, 1997.).

3.2.1.6. *Okarina*

Okarina je glineni, puhački instrument. Po obliku i načinu držanja razlikuje se od ostalih puhačkih instrumenata. Njen izgled, s tijelom malo izduženog jajastog oblika te piskom sa strane instrumenta, podsjeća na glavu ptice. U početku je bilo rađeno od pečene gline, da bi se kasnije izrađivalo i od ostalih materijala, kao što su staklo, porculan, drvo, metal, plastika ili keramika. Kod okarine ton nastaje kada zrak iz usta svirača ulazi kroz otvor zvan usnik ili pisak u unutrašnjost, odnosno tijelo instrumenta. U njemu zrak titra, a pritiskom na jednu od rupica ili otvaranjem istih skraćuje se ili produžuje dovod zraka te na taj način izlazi gotov ton. Na gornjoj stranici instrumenta

nalazi se osam rupica, pomoću kojih se, prebiranjem po njima, svira. One su raspoređene u dva neparalelna reda, od kojih ih svaki ima po četiri. S donje strane instrumenta nalazi se jedna ili dvije rupice koje se pokrivaju palčevima (Ostojić, 2010.). Iako nije autohtoni istarski narodni instrument, može se pretpostaviti da se okarina svirala u Istri. Zahvaljujući jednostavnosti svoje primjene, u Istri danas ovaj instrument doživljava svoju revitalizaciju. Tako se od 2010. godine jedanput godišnje okupljaju svirači okarine na međunarodnom susretu u Kašteliru (Gortan-Carlin, Pace, Denac, 2014: 81).

3.2.1.7. *Organić*

Organić je usna harmonika koji je u narodu poznat i kao arguleta, finfalica, tinstina, usle, uslice, vijulin na usta, svirala na usta, organ, vorgan, organet. Svira se upuhavanjem i usisavanjem zraka ustima, a tonovi se stvaraju titranjem tankih lamelica smještenih unutar pravokutne kutije. Svira se solistički ili uz pratnju bajsja. Susret svirača „*Zasopimo na organić*“ na usnoj harmonici odvija se u Gračišću treće nedjelje u mjesecu svibnju (Gortan-Carlin, Pace, Denac, 2014: 83-84).

3.2.1.8. *Sopelica*

Sopelica je istarsko narodno glazbalo koje je danas najmanje u uporabi. To malo glazbalo više se ne proizvodi i rijetko gdje se može vidjeti. Ona je ustvari vizualna imitacija blokflaute, odnosno drveni supstitut trščanih svirala. Ima šest rupica s prednje strane i jednu sa stražnje strane. Upotrebljava se kao samostalno solističko glazbalo (Pernić, 1997.).

3.2.1.9. *Šurle*

Ovo puhalo klarinetskog tipa zovu i svirale, roženice ili tutule. Ima prodoran zvuk, pa se često koriste kao zamjensko glazbalo u sviranju za ples. Po konstrukciji su slične mišnicama, no prebiraljke (kanelice) su joj odvojene. Svaka prebiraljka ima svoj pisak koji se utakne u grljak ili did, zaobljeni, prstenima ojačani tuljac. Desna prebiraljka ima četiri rupice i jednu sa stražnje strane, a lijeva prebiraljka ima tri rupice. Prstomet i način sviranja isti su kao duplice. Postojanje utora na didu dokazuje da su u prošlosti šurle vjerojatno služile i kao prebiraljka na mihu. Isključivo takvu funkciju imaju još danas u Galižani, gdje ih redovito prati def simbolo. Ista je praksa dokumentirana i na Tinjanštini. (Gortan-Carlin, Pace, Denac, 2014: 91).

3.2.2. *Kordofona glazbala*

3.2.2.1. *Bajs*

Bajs je gudački instrument s dvije žice koje se zovu kantine. Malo je veći od violončela, ali manji od kontrabasa. Bajs je zanimljiv po svom izgledu, odnosno obliku mosta. Glazbalo naime nema dušu kao ostatak gudačkih instrumenata, već u tu svrhu služi jedna nožica mosta koja se kroz četvrtasti otvor na glasnjači spušta do dna trupa. Za razliku od violine i violončela ima ravno dno, kao neki kontrabasi. Bajs ima ritmičko-harominjsku funkciju. Štima se u intervalu kvinte, a rjeđe u kvarti što je noviji način. Gudalo nalik pili izrađuje se od drvenog luka na kojemu su nategnute dlake konjskog repa. U Istri se bajs spominje već početkom 19. stoljeća, redovito u sastavu gunjaca. Izrađuje se od oraha, divlje trešnje, javora i klena, a za gornju dasku koristi se gorska smreka. Žica se izrađuje od stjenki crijeva domaćih životinja, ovce ili goveda (Gortan-Carlin, Pace, Denac, 2014.).

3.2.2.2. *Ćićska tamburica*

Ovo glazbalo je solističko glazbalo kojega su nekada često koristili pastiri. Svira se i za ples. Naziva se još cindra, tamburica, tamburica s dvi žice. Ime *ćićska* dobila je po području na kojemu se svirala: u Lanišću, Podgaćama, Prapoćama i u drugim mjestima Ćićarije. Pripada trzalačkim glazbalima. Duljina joj je oko 70 cm. Na vratu je postavljeno u jednakom razmaku dvanaest žičanih prečki, a dvije žice ugođene su unisono. Interval se stoga povećava kako se spuštamo s vrata prema tijelu. Izrađivala se od javora, klena ili kreka, a trzalica se pravila od trešnjine kore ili ljuske goveđeg roga. Za sviranje na cindri postoji izraz cindrati (Gortan-Carlin, Pace, Denac, 2014.).

3.2.2.3. *Vijulin*

Radi se o violini, a poznat je i kao viulin, violin, škant i mala gingulina. Osim „klasične violine“ za koju su skladatelji pisali glazbu, oduvijek je postojala i „druga violina“ koju su koristili putujući svirači za izvedbu plesne glazbe tijekom slavlja ili svadbi. Taj instrument, rasprostranjen unutar mnogih europskih tradicionalnih kultura, dobiva ime „narodna violina“. U Istri se violina izrađivala od javora ili smreke, a koristila se kao samostalni instrument ili u narodnoj glazbi gunjaca. Vijulin je instrument koji se mogao nabaviti u trgovini. U Istri se godišnje održava manifestacija pod nazivom „Z

vijulini sopu muškardini“ koja se u svrhu promocije narodne glazbe uz vijulin održava svake druge subote u lipnju, u Humu (Gortan-Carlin, Pace, Denac, 2014.).

3.2.3. *Idiofona glazbala*

3.2.3.1. *Čegrtaljka*

Čegrtaljka kao škrebetalnica i škrगतарница sastavljena je od dva bitna dijela. Prvi dio je rotirajućeg oblika koji čitavom duljinom ima duboke udubine slične brazdama ili zubate nastavke pričvršćene u jednakim razmacima, dok drugi dio ima drvene poluge koja s poklopcem pada u zareze, odnosno na podlogu, nakon što ju je podignula izbočina udubine ili zubati nastavak. Velike čegrtaljke postavljene su u zvonike i njima čegrće crkvenjak, a manje mogu svirati i djeca. Glasne su i osim toga što pridonose osjećaju za tempo (brza ili spora vrtnja), pomažu u razvoju koordinacije vida i pokreta ruke. Čegrtaljka u Istri ima povijesnu funkciju. Koristila se jedino u Velikom tjednu kad bi utihnula crkvena zvona i orgulje. Tada bi djeca obilazila selo i čegrtala, što bi zamjenjivalo zvonjavu crkvenog zvona. Naši bi stari govorili „Zvona su prošla u Rim“ (Gortan Carlin, Pace, Denac, 2014.).

3.2.3.2. *Grata*

Grata je daska za pranje. Može biti drvena ili limena. Klasificirana je kao udaraljka iz obitelji idifona jer se, da bi se proizveo zvuk, po njoj grebe ili udara. To je jedan od improviziranih instrumenata, kao što su i čaše, žlice i slično (Gortan-Carlin, Pace, Denac, 2014: 97).

3.2.4. Membranofona glazbala

Membranofoni su glazbala kojima zvuk proizvodi vibrirajuća opna ili membrana, i to: udaranjem, trljanjem, treperenjem, trešnjom. Nisu tipična za Istru, ali su se povremeno koristila. U Istri se od membranofona koriste razni bubnjevi, češalj s papirom i list (Marušić, 1995: 58). Membranofona glazbala mogu biti stupajućii bubnjevi⁹, mirlitoni i udarni bubnjevi¹⁰.

3.2.4.1. Razni bubnjevi s dvije kože

Osim u limenim glazbama, mali i veliki bubanj sviraju se u nekim prilikama i u kombinaciji s drugim glazbalima. Kako su postali dijelom istarske tradicije s nadolaskom limenih glazbi, među najmlađim su glazbalima u regiji. Njihova uporaba van postave limene glazbe je ipak prije izuzetak no pravilo (Marušić, 1995: 58).

3.2.4.2. Def

Po mnogočemu osobito glazbalo u istarskoj pučkoj glazbi je def. Danas se koristi samo u Galižani kao pratnja pivama. U prošlosti, def kao pratnja pivama, upotrebljava se i u Šišanu, Vodnjanu i Puli. Sam se pak svirao u Miljama (Marušić, 1995: 59).

3.2.4.3. Mirlitoni

Iako su vrlo rasprostranjene u Istri, ljudi često drže glazbalima igračkama. Njihova uporaba je ipak jako raširena, iako sama kao nadomjestak za glazbalo koje nedostaje. Najčešći mirliton je češalj umotan u papir za cigarete. Češljem se izvode kako melodije pjesama tako i melodije plesova. Umjesto češlja s papirom, može se upotrijebiti i samo papir, ali i list biljke ili komad ljuste luka (Marušić, 1995: 60).

⁹ Brnčalica, a frizione

¹⁰ Bubnjevi limenih glazbi (s dvije kože), def

3.3. Istarski gunjci

Gunjci su glazbeni sastavi kojima je osnovna funkcija sviranje za zabavu i ples. Svojom su pojavom, masovnošću grupa i učestalošću nastupa obilježili glazbenu scenu središnje i zapadne Istre kroz cijelo 19. i dobar dio 20. stoljeća. Pripadaju tradicijskoj glazbenoj baštini. Nakon pojavljivanja vrlo su brzo stekli veliku popularnost u puku i ubrzo su potisnuli autohtona pučka glazbala. Naziv gunjci, gunci dolazi od guditi, osnovnog načina stvaranja zvuka struganjem gudala po žicama instrumenta. Temeljna glazbala gunjaca su bajs i violina koji pripadaju obitelji gudaćih instrumenata. Kasnije se bajsu i violini priključuje mali klarinet koji preuzima vodeću ulogu izvođenja melodije, violina pratnju, a bajs dionicu bajsa.

Gunjci su bili bistri domaći ljudi iz puka, Hrvati, Slovenci i Talijani, koji su voljeli tu vrstu glazbe i imali dobar sluh. Kad bi u pogodnoj prilici čuli glazbeni predložak, upamtili bi ga i po sjećanju ga kasnije reproducirali. Njihova izvedba bi u osnovi sličila originalu, izvornoj izvedbi koju su čuli i nastojali imitirati, ali bi svaka sljedeća izvedba zapravo bila improvizacija u kojoj bi, svjesno ili nesvjesno, ispuštali ili dodavali poneki element, neku novu glazbenu frazu. Tako su gunjci iz Istre stvorili specifičan autohtoni glazbeni izraz i glazbenu produkciju koja je s pravom danas kao poseban segment svrstana u istarsku tradicijsku glazbenu baštinu. Na upit gdje su i u kojim prilikama u prošlosti svirali gunjci, moglo bi se odgovoriti: svugdje i uvijek. Gotovo da nije bilo mjesta i prigode gdje bi se ljudi okupljali, a da se pri tom nisu čuli veseli taktovi muzike gunjaca. No, uglavnom su to bili ciljani, najčešće unaprijed dogovoreni nastupi. Svirali su na plesnim zabavama na kojima su bili plaćeni. Gunjci su bili i dio maškaranih pohoda u vrijeme poklada, a i ispraćali seoske mladiće u vojsku i dočekivali njihov sretni povratak (Pernić, 2005.).

3.4. Istarski plesovi

Otvoreni prostori u naseljima ili van naselja, poput trgova pred crkvama, ulicama, na obalama, bila su mjesta za odmor, razonodu i društvenu komunikaciju. Mjesta su to na kojima su stanovnici jedne zajednici obavljali i zajedničke poslove. Opuštajući se i odmarajući se na zidićima i kamenim klupama vidljivima i danas, uz razgovor su i plesali. U zapisima, u knjizi Ivana Ivančana (1963.), postoje mnogi istarski plesovi kao što su: balo di kušin, balo di skova, balo di spečo, balun, boncar, cotić, čardaš, drmeš, gajski ples, kolo, korak, kvadrilja, mažurka, melfin, pod noge, polka i mnogi drugi. U ovom radu izdvojeni su samo neki od navedenih plesova koji su pobliže opisani.

3.4.1. *Balo di kušin*

Najcjelovitiji zapis toga plesa dolazi iz zaseoka Stanciji Vlašić kod Krnice kojeg je zapisala Lelja Taš 17. V 1952. godine. Na njegovu starinu ukazuje činjenica što se plesao uz pratnju mijeha, odnosno roženica (Ivančan, 1963: 89).

3.4.2. *Balo di skova*

Ovaj ples ostao je u sjećanju samo nekoliko ljudi i to u oskudnim podacima. Sjećaju se da plesači plešu u parovima, da na neki način izmjenjuju partnerice, a jedan neparni plesač pleše s metlom. Posljednji se put u Barbanu sjećaju plesanja tog plesa na jednoj svadbi 1927. godine, a taj podatak dao je Anton Ciceran iz Sošića (Ivančan, 1963: 83).

3.4.3. *Balo di spečo*

Ova plesna igra također nema cjelovite podatke jer se danas više ne izvodi u mjestima iz kojeg su sakupljeni podaci o istarskim plesovima. U sredini kola sjedi na stolici djevojka i u ruci drži ogledalo. Iza leđa joj dovode momka. Ako joj se ne dopada obriše rupčićem, koji drži u drugoj ruci, ogledalo i čeka drugoga. Kada joj dovedu onoga s kojim želi plesati, stavi ogledalo na stolicu i zapleše s momkom. Kada je ples završio, sjeda na stolicu momak koga je prije bila izabrala djevojka i sada na isti način dovode njemu djevojku (Ivančan, 1963: 93).

3.4.4. *Balon ili Balun*

Balon ili Balun je ples koji se izvodi tako da više plesnih parova stoji ravnomjerno raspoređeno po kružnici, s time da je plesač s unutarnje, a plesačica s vanjske strane kruga. Oni se kreću suprotno od smjera kazaljke na satu, dok se jedan par, ili nekoliko pojedinačnih plesača, okrećući oko svoje osi, vrte u smjeru kazaljke na satu. Sastoji se uglavnom od sljedećih figura: šetat, valcat, prebirat, vrtet. Na prvome mjestu u plesnom nizu nalazi se glavni plesač s partnericom, koji povikom „opsasa“ ili udarcem noge o pod daje znak ostalim plesačima za promjenu plesne figure. Broj plesnih figura varira od tri do osam, ovisno o mjestu od kojeg potječu plesači. Postoji još jedan ples sličan balonu koji je poznat po otocima diljem obale, a to je tanac (Ivančan, 1963: 93).

3.4.5. *Tanac*

Tanac je ples koji se često pleše na otocima. Plesači plešu izvodeći nekoliko figura u kolu ili u paru, uz pratnju sopela ili miha (Miholić, 2009.).

3.4.6. *Bašovijen*

Ovaj ples zapisan je 1957. godine u Juricanima. Plesao se u parovima uz pratnju gunca . Zvali su ih i violine. Držanje parova bilo je kao danas kod modernih parovnih plesova (Ivančan, 1963: 200).

3.4.7. *Boncar*

Ples Boncar zapisan je u Munama 1957 godine, a zapisao ga je Miho Pelozo zvani „Kralj“. Opisao je držanje plesača i korake, a notnih zapisa nema jer se muzičke pratnje nitko više ne sjeća (Ivančan, 1963: 202).

3.4.8. *Čardaš*

Zapisi iz Muna (1957.) imaju vrlo oskudne podatke o ovome plesu. U seoskoj gostionici uz pratnju vergla, parovi su se postavili slobodno u prostoru i drimali lijevo – desno. Držali bi se tako da su partneri obje ruke stavili na ramena suplesača (Ivančan, 1963: 208).

3.4.9. *Drmeš*

Zapisala Lelja Taš 25. X 1952. godine u Munama. Plesačica ima u ruci rupčić, koji jednom rukom drži i plesaš. Svak se okreće oko svoje osi držeći se za rupčić. Taj su ples plesali starci pred 70 godina (Ivančan, 1963: 209).

3.4.10. *Gajski ples*

Ovaj ples također je zapisan u Munama 1957. godine, a zvali su ga još i nogu va nogu. Parovi bi se držali za obje ruke i prebirali suprotnim nogama, tako da bi se one koji put doticale. Parovi prebiru na mjestu (Ivančan, 1963: 210).

3.4.11. *Polka*

Prema Ivančanu (1963.) polka je ples koji se jedini u devetnaestom stoljeću pojavio kao modna novost, odnosno jedini ples koji je uhvatio najdublje korijene. Širom Hrvatske, polka se pojavljuje u različitim oblicima, a u Istri je zastupljena klasična polka. Ivančan iznosi da su narodni instrumenti, poput roženice, mijeha, vidalice, šurlice, primili polku i ona se izvodi na najrazličitije načine. U zapisu iz Berma (1957.), plesači se drže kao kod modernih plesova i plešući obilaze dvoranu u smjeru koji je obrnut hodu kazaljke na satu, istodobno se okrećući oko svoje osi u smjeru kazaljke na satu. Svaki se takt sastoji od dviju osmina i jedne četvrtine. Različito plešu plesačice i plesači.

3.4.12. *Špic polka*

Ples zapisan u Munama 1957. godine danas se više ne pleše. U prošlosti se plesao uz pratnju harmonike ili tambure na dvije žice. Najprije bi parovi plesali običnu polku, zatim bi se razdvojili i plesali individualno. Poslije toga počeli bi jako udarati nogama. Zatim bi stali, prijetili se prstima pa se okrenuli oko svoje osi, udarili jako nogama i na kraju opet pljesnuli (Ivančan, 1963: 267).

3.4.13. *Pod noge*

Ovaj ples, zapisan 1952. godine pleše se uz roženice ili mijeh. Par se drži za ruke (plesać nasuprot plesačici), tako da su im ruke do lakta stajale vodoravno, a od lakta okomito. Svaki se takt sastoji od osam osmina. Plesačice i plesači plešu jednako. (Ivančan, 1963: 228).

3.4.14. *Sedam paši ili Sette passi*

Ples je zapisan u Rovinjskom Selu 1957. godine. Danas se više ne pleše, a nekad se izvodio uz pratnju violine. Parovi stoje u krugu, tako da je muškarac okrenut leđima njegovu središtu. Drži se kao kod modernih građanskih plesova (Ivančan, 1963: 258).

4. TRADICIJSKO GLAZBOVANJE ISTRE U NIŽIM RAZREDNIMA OSNOVNE ŠKOLE

4.1. Nastavni plan i program

Nastavni plan i program za osnovnu školu rezultat je rada neposrednih nositelja odgojno obrazovne djelatnosti u školi – učitelja, pedagoga, defektologa, knjižničara te mentora, savjetnika i sveučilišnih nastavnika na poboljšanju odgojno-obrazovnog i nastavnog rada u osnovnoj školi. Poboljšanje je usmjereno na rasterećenje gradiva u svim nastavnim predmetima, osuvremenjivanje odgojno-obrazovnih sadržaja, predmetno i međupredmetno povezivanje sadržaja na horizontalnoj i vertikalnoj razini, na uravnoteženu raspodjelu po razredima, preciznije uobličene odgojno-obrazovnih ciljeva i zadaća prema razvojnim razinama učenika.¹¹ (Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, 2006.)

Prema postojećem Nastavnom planu i programu za osnovnu školu iz 2006. godine program nastave glazbene kulture prožimaju dva temeljna načela:

- *Psihološko načelo* koje uzima u obzir činjenicu da učenici u pravilu vole glazbu i da se njome žele i aktivno baviti. Učitelji su tu da te potrebe i želje ispune u nekoj prihvatljivoj mjeri.
- *Kulturno-estetsko načelo* polazi od toga da nastava glazbe mora učenika pripremiti za život, osposobiti ga kao kompetentnog korisnika glazbene kulture.

Isto tako, program glazbene kulture u nižim razredima osnovne škole temelji se na četiri glazbena područja, a to su: pjevanje, sviranje, slušanje glazbe i glazbene kreativnosti.

Cilj je nastave glazbene kulture uvođenje učenika u glazbenu kulturu, upoznavanje osnovnih elemenata glazbenog jezika, razvijanje glazbene kreativnosti, uspostavljanje i usvajanje vrijednosnih mjerila za kritičko i estetsko procjenjivanje glazbe.

¹¹ https://www.azoo.hr/images/AZOO/Ravnatelji/RM/Nastavni_plan_i_program_za_osnovnu_skolu_-_MZOS_2006_.pdf

Zadaće su nastave glazbene kulture upoznavanje učenika sa različitim glazbenim djelima, upoznavanje s osnovnim elementima glazbenog jezika te poticanje na samostalnu glazbenu aktivnost kao što su pjevanje i sviranje.

Nastavni plan i program također ističe da je glazba u „nižim razredima osnovne škole idealno područje za snažno poticanje pozitivnih emocija, osjećaja pripadnosti, zajedništva i snošljivosti. Ona može dati snažan doprinos rastućoj potrebi poticanja i izgradnje kulture nenasilja među školskom djecom“ (Nastavni plan, 2006: 66).

4.1.1. Popis narodnih pjesama propisanih nastavnim planom i programom

U Nastavnom planu i programu kod nastavnog područja *Pjevanje*, izdvojene su narodne pjesme koje su određene za niže razrede osnovne škole. Pjesme koje su karakteristične za Istru i nalaze se u nastavnom planu i programu, izdvojiti ćemo u ovom radu.

4.1.1.1. Popis istarskih narodnih pjesama za prvi razred osnovne škole propisanih nastavnim planom i programom

Nastavni plan i program za prvi razred osnovne škole predlaže slijedeće narodne pjesme: *Iš, iš, iš, ja sam mali miš; En ten tini; Teče, teče bistra voda; Moj dom; Dječja poskočica; Sveti Niko svijetom šeta; Spavaj mali Božiću; Djeca i maca; Kad si sretan; Mi smo djeca vesela; Pliva riba; Kako se što radi.*

Iz ovog popisa može se vidjeti da je, od dvanaest ponuđenih pjesama, samo jedna pjesma namijenjena istarskoj tradiciji, a to je pjesma *Dječja poskočica*.

4.1.1.2. Popis istarskih narodnih pjesama za drugi razred osnovne škole propisanih nastavnim planom i programom

U drugom razredu osnovne škole izdvojene su ove narodne pjesme: *Pljesnimo svi zajedno; Pliva riba; Blistaj, blistaj zvijezdo mala; Pjevala je ptica kos; Junak Janko; Proljetna pjesma; Ja posijah lan; Jedna vrana gakala; Radujte se narodi; Miš mi je polje popasel; Muzikaš; Mali ples.*

U ovom popisu, odnosno unutar dvanaest ponuđenih pjesama, niti jedna nije istarska narodna pjesma.

4.1.1.3. *Popis istarskih narodnih pjesama za treći razred osnovne škole propisanih nastavnim planom i programom*

Treći razred izdvaja ove narodne pjesme: *Nesla dekla v melin; Pjesma u kolu; Kriči, kriči, tiček; Pleši, pleši poskoči; Prijateljstvo pravo; Mali ples; U to vrijeme godišta; U kolu; Na kamen sjela Ljubica; Sunce sije, kiša će; Cin can cvrgudan; Jednu sem ružu mel; Fticek veli; Proletno kolo; Sadila sam bosiljak; Kiša pada; Raca plava po Dravi; Ode zima.*

U trećem razredu ponuđeno je osamnaest narodnih pjesama iz cijele Hrvatske i nema niti jedne pjesmice namijenjene istarskoj tradiciji.

4.1.1.4. *Popis istarskih narodnih pjesama za četvrti razred osnovne škole propisanih nastavnim planom i programom*

Četvrti razred sadrži ove narodne pjesme: *Ćuk sedi; Evo san ti doša; Vrbniče nad morem; Dva i dva su četiri; Po kopinom; Lepi moji strnokosi; Pjevaj mi pjevaj sokole; Tri su ptice; Ja posijah lan; Veselo mi plovimo; Oj Jelo, Jelice; Teče, teče bistra voda; Ćiro; Farandine moj; Savila se bijela loza; Oj Jelena, Jelena; U livadi pod jasenom; Staro sito i korito; Lepa Mara kolo vodi; Sadila sam rogozek; Jelica kolce vadila; Majka Mari kose plela.*

Od ukupnog broja narodnih tradicijskih pjesama (dvadeset i dvije) može se reći da su prema propisanom Nastavnom planu i programu predložene tek dvije pjesme istarsko-primorske tradicije.

Prema istraživanju Sanje Horvat (2016.) u radu „*Analiza udžbenika glazbene kulture u nižim razredima osnovne škole (2014. – 2018.)*“ može se vidjeti koliko je zapravo narodna, tradicijska glazba zastupljena u udžbenicima od prvog do trećeg razreda osnovne škole. Horvat (2016.) je analizirala sadržaje udžbenika glazbene kulture odobrenih od Ministarstva znanosti obrazovanja i športa za školsku godinu 2014./2015. do 2017./2018. Udžbenike izdaju izdavačke kuće: „Profil Klett“: Glazbeni krug 1, Glazbeni krug 2 i Glazbeni krug 3, „Školska knjiga“: Razigrani zvuci 1, Razigrani zvuci 2 i Razigrani zvuci 3, te „Alfa“: Moja glazba 1, Moja glazba 2 i Moja glazba 3.

Tablica 1. Glazbeni krug 1, 2 i 3.

Regije Hrvatske	Popis pjesama
Istra	<ul style="list-style-type: none"> ● Dječja poskočica ● Katarina, zlata kći
Dalmacija	<ul style="list-style-type: none"> ● I okolo salata ● Išli smo u školicu ● Hop cup na kalup ● Diridonda
Slavonija	<ul style="list-style-type: none"> ● Jeste l' ikad čuli to? ● Kalendara ● Tekla voda karašica
Međimurje	<ul style="list-style-type: none"> ● Pilići ● Dil, dil, duda ● Ftiček veli ● Raca plava po Dravi
Posavina	<ul style="list-style-type: none"> ● Savila se b'jela loza vinova
Lika	<ul style="list-style-type: none"> ● Na kamik sela Anica
Hrvatsko zagorje	<ul style="list-style-type: none"> ● Dober vam večer, japica ● Nesla dekla v melin

Kada pogledamo tablicu 1., možemo primjetiti da su, ako se služimo svim propisanim udžbenicima, pjesme Dalmacije, Slavonije i Međimurja najviše zastupljene, dok su ostale regije podjednako zastupljene.

Tablica 2. Razigrani zvuci 1, 2, i 3.

Regije Hrvatske	Popis pjesama
Istra	<ul style="list-style-type: none"> ● Dječja poskočica ● Nanaj, nanaj, lipi san ● Katarina zlata kći
Dalmacija	<ul style="list-style-type: none"> ● Oj, oj, sokoliću moj ● Išli smo u školicu
Slavonija	<ul style="list-style-type: none"> ● Ja imado ● Evo san ti doša ● Kalendara ● U livadi pod jasenom

Međimurje	<ul style="list-style-type: none"> ● Raca plava po Dravi ● Ćuk sedi
Posavina	<ul style="list-style-type: none"> ● Ja posijah repu ● Savila se bijela loza vinova ● Teče, teče bistra voda
Lika	<ul style="list-style-type: none"> ● Pjevaj, mi, pjevaj sokole ● Sanak snilo
Hrvatsko zagorje	<ul style="list-style-type: none"> ● Miš mi je polje popasel

Kada pogledamo tablicu 2., možemo primjetiti da su, ako se služimo svim propisanim udžbenicima, pjesme Istre, Slavonije i Posavine najviše zastupljen, dok su ostale regije podjednako zastupljene.

4.2. Projekt „Zavičajna nastava“

Zavičajna nastava je važan projekt koji je započet s najmlađima, s djecom. Zašto? Jer su djeca, najmlađi građani, budućnost. Djeca će biti ta koja će nastaviti prenositi vrijednosti tradicije, kulture, običaja. Djeca će sačuvati štorije svojih nonića, upoznati će svaki djelić drage Istre, poštovat će i sačuvati će ljepote prirode, vrijednosti kulture, svima prenijeti čaroliju istarskog suživota i zajedništva. Pomoću ovog projekta za nas, sva djeca će na suvremen način, preko web stranice moći vidjeti što njihovi prijatelji rade i uče u drugim dijelovima Istre. Moći će saznati koje su posebnosti svakog pa i najmanjeg mjesta u Istri. Ideja o zavičajnoj nastavi krenula je iz šarolikog multikulturalnog istarskog identiteta, od bogatstva sadržanog u maloj-velikoj Istri koja čuva, njeguje tradiciju, običaje, narječja, floru, faunu i svekoliku povijesnu baštinu. Želja da baš Istarska županija kao ozbiljna institucija ujedini sve aktivnosti, manifestacije koje se godinama odvijaju na istarskom području pretočena je u stvarnost te je pripremljen program koji ima za glavni cilj življenje Istre kroz sve osjećaje a poglavito gledanje Istre kroz ono što ona jest i sve što predstavlja a kako bi se sačuvale njezine vrednote i u budućim generacijama (Valter Flego, <http://www.za-nas.hr/uvodnik>).

Projekt Zavičajne nastave odvija se u nekoliko faza: započinje s predškolskim odgojem i naobrazbom: aktivnostima u Dječjim vrtićima Istre koji provode program na hrvatskom i talijanskom jeziku, nastavlja se obuhvatom osnovnih škola te naposljetku srednjih škola u Istarskoj županiji. Važno je istaknuti suradnju s okolinom, sa institucijama, udrugama, gradovima, općinama koje su uvijek potpora odgojno obrazovnim ustanovama. Istra kao multikulturalna, dvojezična, višestruko bogata i razvijena regija želi sudjelovati u radu ustanova koje se bave odgojem i obrazovanjem, upravo promičući projekte kakva je *Zavičajna nastava*. Projektom se žele sakupiti svi oni radovi, pjesme, aktivnosti, saznanja, istraživanja koje vrtići i škole provode marljivo, tiho, samozatajno tijekom godina. Cilj je projekta formiranje institucionalnog oblika očuvanja istarskog zavičajnog identiteta, odnosno uvođenje zavičajne nastave i tradicijske kulture u predškolske ustanove te osnovne i srednje škole na području Istarske županije, te čuvanje svog regionalnog bogatstva i regionalne posebnosti.

Provođenje projekta *Zavičajne nastave* u osnovnim školama diljem Istarske županije započeo je 2015./2016. školskom godinom. Radna skupina za provođenje i implementiranje projekta priredila je prijedlog programa koji obuhvaća učenike od prvog do osmog razreda obveznog osnovnoškolskog obrazovanja. Program sadržava ciljeve, zadatke, ishode učenja te predlaže i nastavne cjeline koje će učiteljima i nastavnicima, ali i stručnim suradnicima škola pomoći u provođenju Programa.

4.2.1. Projekti u osnovnim školama na području Istre

Kao nulti korak u projektu Zavičajne nastave bila je izložba "*Klasični Rim u Puli*". Izložba je simbolizirala službeni početak provođenja integriranog programa Zavičajne nastave u Istarskoj županiji, odnosno Zavičajne nastave u vrtićima i u školama. Više o samom početku može se pročitati na službenim stranicama: <http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/izlozba-klasicni-rim-u-puli-kao-nulti-korak-u-projektu-zavicajne-nastave> .

Slika 1. Tradicijski instrumenti

Izvor: <https://radio.hrt.hr/radio-pula/clanak/zavicajna-nastava-kao-dio-skolskog-kurikuluma/145391/>

Na službenim web stanicama Istarske županije za Institucionalizaciju zavičajne nastave naziva *Za nas*, može se pronaći 55 projekata u kojima sudjeluju dječji vrtići, osnovne i srednje škole na području Istarske županije.

Izdvojeno je 20 projekata koje su organizirali osnovnoškolci uz pomoć učitelja i učiteljica u nižim razredima osnovne škole, a oni su:

1. Projekt: „*Tragovi Austro-Ugarske u našem zavičaju*“ kojeg je priredila Osnovna škola Centar, Pula.
(<http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/tragovi-austro-ugarske-u-nashem-zavichaju>)
2. Projekt: „*Novigrad u zrcalu Istre - Cittanova nello specchio dell'Istria, Talijanska osnovna škola Novigrad – Scuola elementare Italiana Cittanova*“.
(<http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/novigrad-u-zrcalu-istre-cittanova-nello-specchio-dellistria>)
3. Projekt: „*Rasti zemljo, Istro mila*“, Osnovna škola Dr. Mate Demarina Medulin. (<http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/rasti-zemljo-istro-mila>)
4. Projekt: „*Mitska bića Istre*“, Osnovna škola Vodnjan – Scuola elementare Dignano. (<http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/mitska-bia-istre-pietro-marchesi>)

5. Projekt: „Zavičajna slovarica i rječnik“ kojeg je priredila Osnovna škola Tar – Vabriga. (<http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/zavichajna-slovarica-i-rjechnik>)
6. Projekt: „OzBILJNO“, Osnovna škola Jože Šurana Višnjan. (<http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/ozbiljno>)
7. Projekt: „Implementacija zavičajne nastave u osnovne škole Istarske županije“, Škola za odgoj i obrazovanje Pula. (<http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/implementacija-zavichajne-nastave-u-osnovne-shkole-istarske-zhupanije>)
8. Projekt: „Kartulina z Istre“, Osnovna škola Kaštanjer Pula. (<http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/kartulina-z-istre>)
9. Projekt: „Pula - jedrimo kroz vrijeme“, Osnovna škola Vidikovac Pula. (<http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/pula-jedrimo-kroz-vrijeme>)
10. Projekt: „Štinjan – Veli Vrh – Galizana“, Osnovna škola Veli Vrh Pula. (<http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/shtinjan-veli-vrh-galizhana>)
11. Projekt: „Novigrad u zrcalu Istre – Cittanova nello specchio dell' Istria“, Osnovna škola - Scuola elementare Rivarela, NOVIGRAD – CITTANOVA. (<http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/novigrad-u-zrcalu-istre-cittanova-nello-specchio-dell-istria>)
12. Projekt: „Štajuni“, Osnovna škola Monte Zaro, Pula. (<http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/stajuni>)
13. Projekt: „Užanci na kružiere“, Osnovna škola Vladimira Gortana Žminj. (<http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/uzhanci-na-kruzhiere>)
14. Projekt: „Da se ne zabi“, Osnovna škola Joakima Rakovca Sveti Lovreč Pazenatički. (<http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/da-se-ne-zabi>)
15. Projekt: „Istra u Domovinskom ratu“, Osnovna škola Šijana Pula. (<http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/istra-u-domovinskom-ratu>)
16. Projekt: „Narodna baština zavičaja“, Osnovna škola Vladimira Nazora Vrsar. (<http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/narodna-bastina-zavicaja>)
17. Projekt: „Skriveno blago Aleje“, Osnovna škola Vladimira Nazora Pazin, Područna škola Lupoglav. (<http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/skriveno-blago-aleje>)
18. Projekt: „SFaMiLe: SF-Fantasy-Mit-Legenda (Šumorko i Glagoljolandija)“, Osnovna škola Vladimira Nazora Pazin, Područna škola Trviž.

<http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/sfamile-sf-fantasy-mit-legenda-shumorko-i-glagoljolandija>)

19. Projekt: „Mjuzikl "Čarolija Crnog vrta“, Osnovna škola Mate Balote Buje.

<http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/mjuzikl-carolija-crnog-vrta>)

20. Projekt: „Mozaik mojeg zavičaja/Tasselli di casa nostra“, Osnovna škola Scuola elementare Giuseppina Martinuzzi Pula.

<http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/mozaik-mojeg-zavichaja-tasselli-di-casa-nostra>)

4.2.2. Projekti koji sadrže elemente glazbene kulture

Od nabrojanih projekata, odnosno njih dvadeset, samo pet projekata dotaknulo je glazbu unutar svog istraživanja.

- Talijanska osnovna škola svoj je projekt nazvala „*Novigrad u zrcalu Istre - Cittanova nello specchio dell'Istria*“. Projektni dani održali su se od 5. – 7. travnja 2016., a sudjelovali su svi učenici i učitelji škole. Zanimljivo je da se u vrijeme održavanja projektnih dana odvijala i razmjena učenika (posjetili su ih učenici iz Francuske, grada La Reolea, škole College Paul Esquinance). Učenici iz Francuske također su djelomično sudjelovali u planiranim aktivnostima. Prva dva dana provedbe projekta održane su radionice različite tematike, a treći dan održali su evaluaciju projekta u vidu prezentacija rezultata rada. Učenici nižih razreda sudjelovali su u dvije radionice u kojima su se upoznali s tradicionalnim istarskim igrama i pjesmama zavičaja te su posjetili Dom za starije i nemoćne osobe u Novigradu. (<http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/novigrad-u-zrcalu-istre-cittanova-nello-specchio-dellistria>)
- Drugi projekt u kojem se učenici upoznaju s tradicijskom glazbom jest „*Implementacija zavičajne nastave u osnovnim školama Istarske županije*“ kojeg je provela Škola za odgoj i obrazovanje u gradu Puli. Njihov projekt trajao je nekoliko mjeseci. U lipnju su učitelji i učenici posvetili posebnu pažnju tradicijskoj glazbi, a najviše tradicijskim igrama te su organizirali aktivnosti u suradnji s Osnovnom školom Štinjan. (<http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/implementacija-zavichajne-nastave-u-osnovne-shkole-istarske-zhupanije>)

- Projekt „Štajuni““ provodio se od početka školske godine u školi Monte Zaro u Puli, prožimajući se kroz sve nastavne predmete i raznolike odgojno-obrazovne aktivnosti. Na sjednici Učiteljskog vijeća, učitelji su jednoglasno podržali provođenje projekta Zavičajna nastava i dogovorili zajedničku temu pod nazivom *Štajuni* (na standardnom književnom hrvatskom jeziku: Godišnja doba), koja će se provoditi tijekom cijele školske godine kroz korelacijske radionice. Na radionici glazbene kulture učenici su naučili su tekst pjesme Pino Cukerić, te su tu pjesmu pjevali na istarskom narječju. Domaća besida, zvuk i pokret bila je druga radionica glazbene kulture na kojoj su učenici uz istarske pjesme učili plesati narodne plesove.
(<http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/stajuni>)
- "Da se ne zabi" projekt je Osnovne škole Joakima iz Rakovca koja je provodila različite aktivnosti kroz koje su učitelji poticali učenike na vraćanje svojim korijenima. S učenicima su istraživali i proučavali zavičajne posebnosti i prošlost, njegovali domaću besidu, usmenu zavičajnu književnost, folklorno stvaralaštvo na području glazbe, plesa, običaja, priča i tradicionalnih igara kako bi izgradili pozitivan odnos prema prirodnoj i kulturnoj baštini svog zavičaja. Pridavanje pozornosti očuvanju zavičajnog blaga osobito je bitno u današnjem svijetu kada se pod utjecajem globalizacije događaju velike promjene, posebice na području kulture. Projekt je rezultat kreativnosti i kontinuiranog rada učenika pod vodstvom svojih učitelja tijekom cijele školske godine. Proučavajući postojeću literaturu i raspitujući se kod starijih članova obitelji i mještana, učenici su naučili nešto više o tradiciji i prošlosti svog zavičaja. (<http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/da-se-ne-zabi>)
- Zadnji projekt povezan tradicijom glazbene kulture je „Narodna baština zavičaja“, Osnovne škole Vladimira Nazora iz Vrsara. Aktivnosti su bile podijeljene po razredima. U trećem razredu učenici su pomoću radionica, susreta s gostima, izložbama, terenskim nastavama, istraživanjima i mini projektima upoznali čakavski govor, glazbu zavičaja, narodnu nošnju, ples, hranu, životinje zavičaja te stare predmete. Četvrti se razred upoznao s usmenom narodnom predajom i običajima, čakavskim govorom, istarskim suvenirima i mitološkim bićima iz narodne predaje. U studenom su provedene radionice „Glazbeni tonovi zavičaja“ gdje su učenici upoznali narodne pjesme, narodnu predaju s koljena na koljeno. Učili su pjevati istarske narodne

pjesmice: „Pojmo mi Jele na samanji“ i „Nanaj, nanaj, lipi sin“. Učiteljica i profesorica glazbene kulture pjevala je pred učenicima na Istarske narodne pjesme. Upoznali su učenike i s Istarskim narodnim instrumentima. U siječnju su učenici naučili plesati narodne plesove Istre. (<http://www.zan-nas.hr/novosti/detaljnije/narodna-bastina-zavicaja>)

Slika 2. Izvedba istarskog narodnog plesa

Izvor: <http://www.pula.hr/it/novita/detail/15792/con-il-progetto-dinsegnamento-della-storia-e-della-cultura-del-territorio-conservare-il-patrimonio-culturale/>

4.3. Utjecaj tradicijske glazbe na razvoj intelektualnih kompetencija kod učenika

U znanstvenom radu „Utjecaj tradicijske glazbe na razvoj intelektualnih kompetencija učenika“ dr.sc. Drandić Dijana (2016.) istraživala je povezanost između tradicijske glazbe i intelektualnih kompetencija kod učenika. Polazeći od činjenice da važno mjesto u nastavi glazbene kulture dobiva stvaranje interesa i kulture slušanja te interpretiranje glazbenih sadržaja vezanih uz tradicijsku glazbu regije u kojem učenik živi, učitelj kroz multikulturalnost glazbe poučava učenike razumijevanju i poznavanju vrijednosti različitih tradicija kao kulturnih vrijednosti pripadnika različitih kultura. U radu se predstavljaju rezultati istraživanja provedeni u osnovnim školama grada Pule na uzorku od 123 nastavnika primarnog obrazovanja i glazbene kulture. Za istraživanje je osmišljen upitnik koji mjeri vrijednosti tradicijske glazbe Istre u razvoju intelektualnih kompetencija kod učenika te je utvrđeno da usmjerenost na sadržaje iz tradicijske glazbe potiče razvoj intelektualnih kompetencija kod učenika, posebno intelektualne osjetljivosti koja predstavlja emocionalnu kompetenciju kroz poštivanje, prihvaćanje i integriranje kulturnih razlika važnih za međusobnu interakciju i pozitivno ozračje u razredu. Vrijednost iz tradicijske glazbe utječe na razvoj estetskih sposobnosti te potiče i razvija učeničko glazbeno stvaralaštvo (Drandić, 2016).

5. ISTRAŽIVAČKI RAD

5.1. Opis tijeka istraživanja

U svrhu izrade diplomskog rada „*Susret nižih razreda osnovne škole s tradicijskim glazbovanjem u zavičajnoj nastavi s posebnim osvrtom na Istarsku županiju*“ provela sam istraživanje na uzorku od 51 ispitanika. Istraživanjem su ispitani stavovi i mišljenja učitelja/ica o očuvanju glazbene tradicije u nižim razredima osnovne škole. Istraživanje je provedeno pomoću ankete koju su ispunjavali učitelji i učiteljice razredne nastave na području grada Pule. Škole koje su obuhvaćene istraživanjem su Osnovna škola Vidikovac, Osnovna škola Veruda, Osnovna škola Stoja, Osnovna škola Šijana i Osnovna škola Tone Peruško.

5.2. Postupci i instrumenti istraživanja

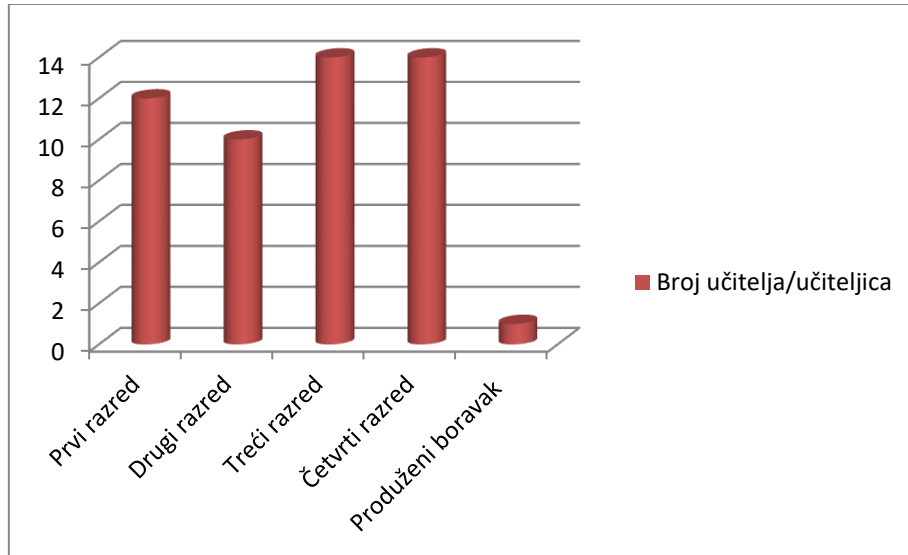
Istraživanje je provedeno anketom u pet osnovnih škola na području Pule. Anketa je osmišljena za učitelje/ice razredne nastave i obuhvaća pet pitanja (Prilog 1.). Od pet pitanja u anketi, prva tri pitanja zatvorenog su tipa, odnosno ispitaniku su ponuđeni odgovori, a on jedan mora odabrati. Četvrto pitanje postavljeno je pomoću Likertove skale. Pitanje se sastoji od jedanaest tvrdnji oblikovanih u formu matrice. Način odgovaranja na postavljene tvrdnje uključivao je mogućnost odabira: 1 „uopće se ne slažem“ , 5 „u potpunosti se slažem“ te ispitanik upisuje „X“ na odgovarajuće mjesto. Peto pitanje je također postavljeno pomoću Likertove skale samo što u tom pitanju ispitanici imaju trinaest tvrdnji. Isto tako, način odgovaranja na postavljene tvrdnje uključivao je mogućnost odabira: 1 „nikada, 5 „vrlo često“ te ispitanik upisuje „X“ u odgovarajuće mjesto.

5.3. Analiza podataka istraživanja

Anketa se sastoji od pet pitanja. Prva su tri pitanja uvodna pitanja koja se odnose na razredni odjel u kojem se učitelji/ice nalaze, radno iskustvo te iskustva o upoznavanju s tradicijskom glazbom u redovnoj nastavi.

Na prvo uvodno pitanje „Razredni odjel“ ispitanici su mogli odabrati pet mogućih odgovora: *prvi razred, drugi razred, treći razred, četvrti razred* i *produženi boravak*.

Grafikon 1. Razredni odjel.

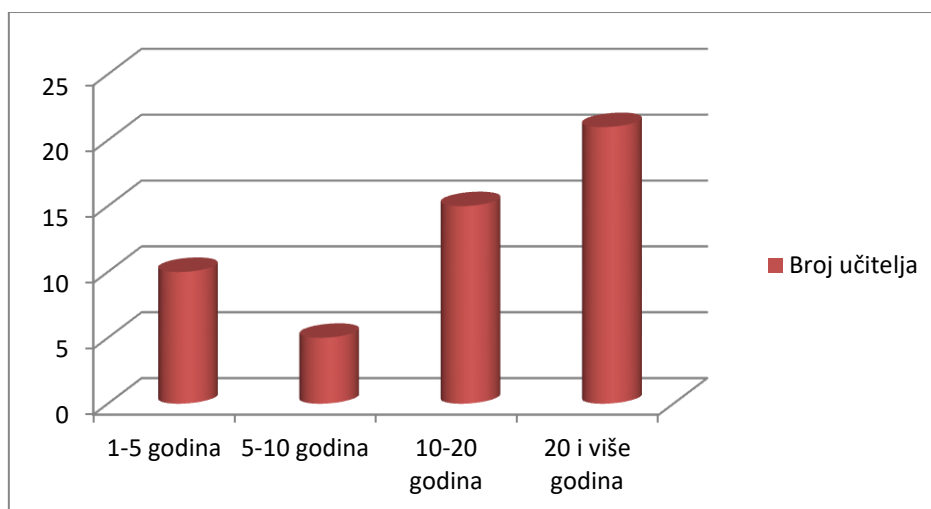

Izvor: vlastito istraživanje 2017./2018.

Od ukupnog broja ispitanika: dvanaestero (23,53%) nalazi se u prvom razredu, desetero (19,61%) se nalazi u drugom razredu, u trećem i četvrtom razredu nalaze se jednak broj učitelja, odnosno četrnaestero (27,45%), a u produženom boravku je samo jedan učitelj/ica (1,96) (Grafikon 1).

Na drugo pitanje „Radno iskustvo u školi“ ispitanici su imali ponuđena četiri odgovora: *1–5 godina, 5–10 godina, 10–20 godina* i *20 i više godina*.

Grafikon 2. Radno iskustvo u školi.

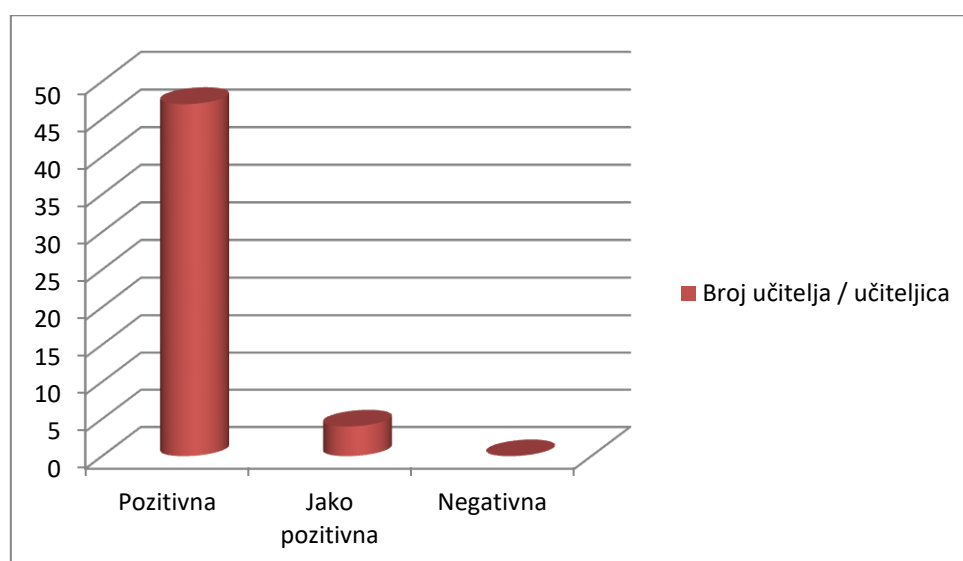

Izvor: vlastito istraživanje 2017./2018.

Od ukupnog broja ispitanika: desetero (19,61 %) ima 1–5 godina radnog iskustva u školi, petero (9,80%) ima 5-10 godina radnog iskustva, petnaestero (29,41 %) ispitanika ima 10–20 godina radnog iskustva i njih dvadeset i jedan (41,18 %) ima 20 i više godina radnog iskustva (Grafikon 2.).

Zadnje uvodno pitanje, odnosno treće „Iskustva o upoznavanju s tradicijskom glazbom“ ima ponuđena tri odgovora: *pozitivna*, *jako pozitivna* i *negativna*.

Grafikon 3. Iskustva o upoznavanju s tradicijskom glazbom.

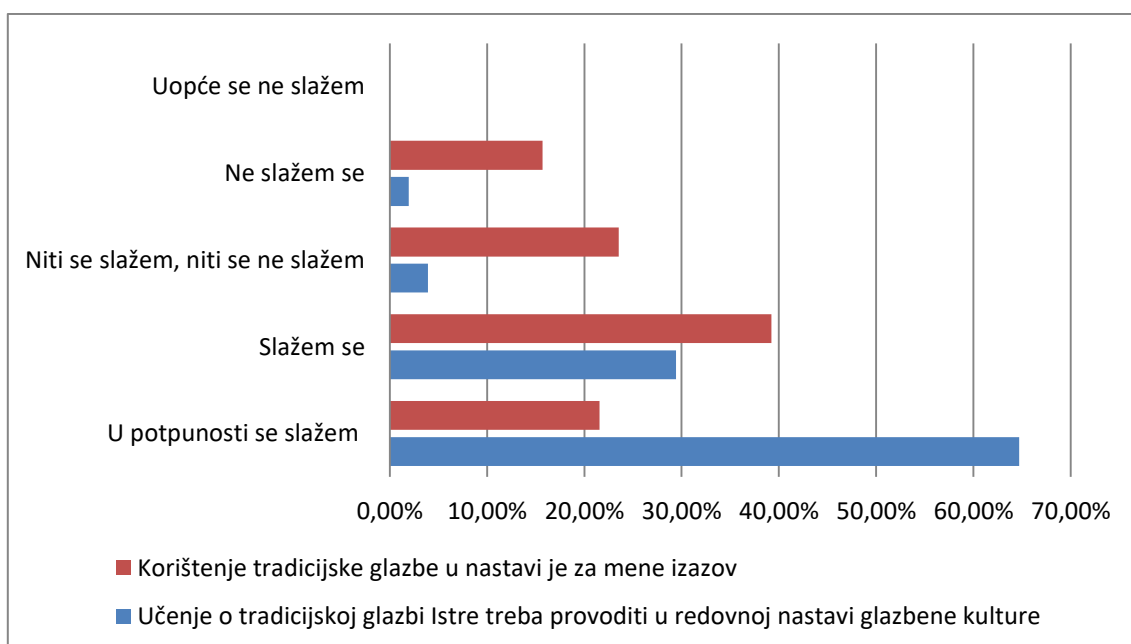
Izvor: vlastito istraživanje 2017./2018.

Od ukupnog broja ispitanika kojih je bilo 51: četrdeset i sedmero (92,16 %) ima pozitivna iskustva o upoznavanju s tradicijskom glazbom, dok samo njih četiri (7,24 %) ima jako pozitivna iskustva. Negativna iskustva o upoznavanju s tradicijskom glazbom nema nitko (Grafikon 3).

Četvrto pitanje u anketi obuhvaća jedanaest tvrdnji kojima se iznose mišljenja i stavovi učitelja/ica o vlastitoj provedbi tradicijske glazbe u nastavi. Ispitanici su trebali procijeniti koliko se (ne) slažu s navedenim tvrdnjama. Učitelji/ice su imali mogućnosti odabrati od 1. do 5., gdje je broj 1 označavao da se uopće ne slažu, 2 da se ne slažu, 3 da se niti slažu, niti ne slažu, 4 da se slažu i 5 da se u potpunosti slažu.

Na temelju rezultata istraživanja, uspoređuje se prva i četvrta tvrdnja. Dolazimo do zaključka da, iako se više od pola ispitanih učitelja (točnije 64,71%) u potpunosti slažu da se učenje o tradicijskoj glazbi Istre treba provoditi u redovnoj nastavi glazbene kulture, ipak dvadeset ispitanika, odnosno 39,22 % učitelja/ica smatra poučavanje tradicijske glazbe izazovom (Grafikon 4.).

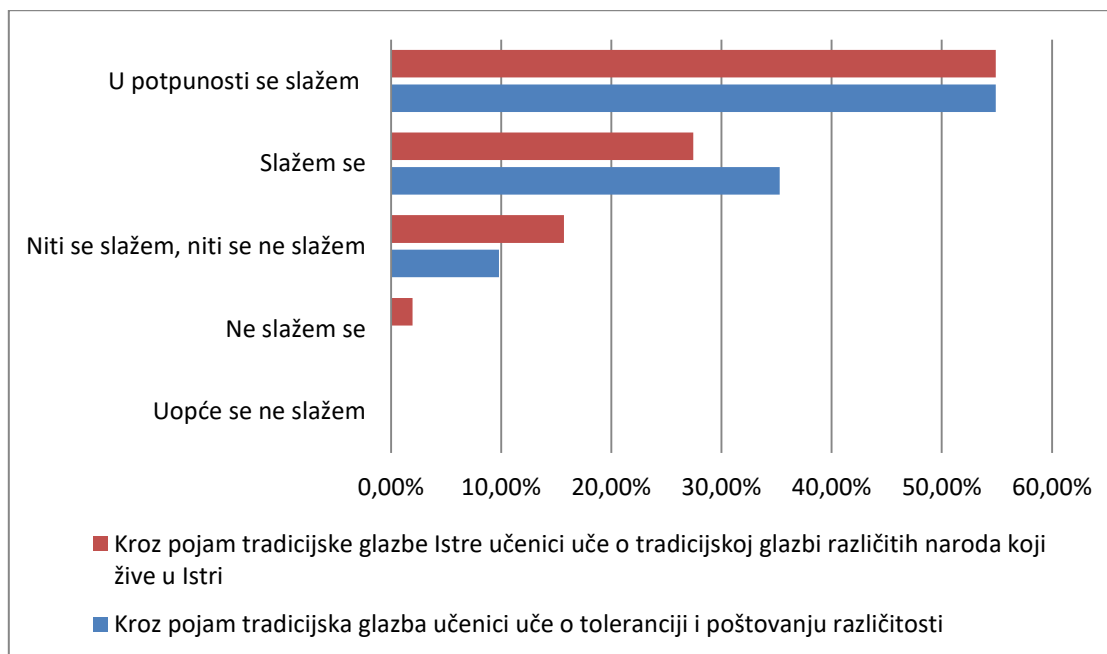
Grafikon 4.

Izvor: vlastito istraživanje 2017./2018.

Primjećuje se kako polovina učitelja, odnosno njih dvadeset i osam (54,90%) smatra da kroz tradicijsku glazbu učenici uče o toleranciji, poštivanju različitosti i tradicijskoj glazbi različitih naroda koji žive u Istri (Grafikon 5.).

Grafikon 5.

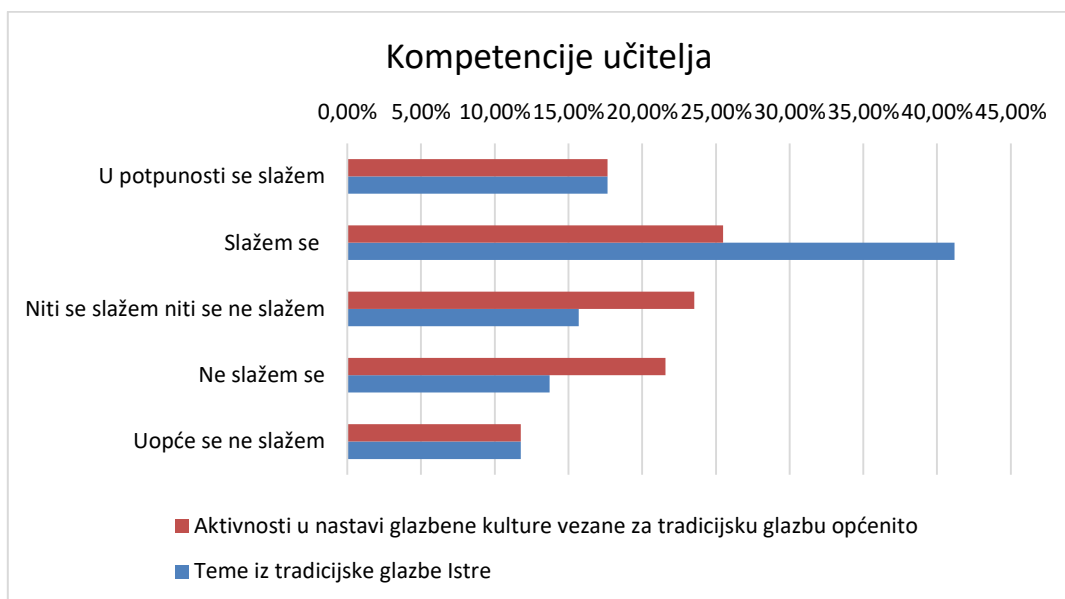

Izvor: vlastito istraživanje 2017./2018.

Važno je naglasiti kako se svi učitelji slažu da je tradicijska glazba Istre potrebna učenicima u redovnoj nastavi glazbene kulture, zbog buđenja svijesti o tradicijskim običajima i tradicijskoj baštini, različitostima drugih, poštivanju drugih, pa čak i poticanju različitih darovitosti kod učenika i njihovog stvaralaštva. Učitelji smatraju da tradicijska glazba u potpunosti razvija estetsko vrednovanje i glazbeno stvaralaštvo učenika.

Kada su u pitanju kompetencije učitelja kod izvedbe teme iz tradicijske glazbe Istre ili aktivnosti iz tradicijske glazbe općenito, učitelji su prilično podijeljeni u razmišljanjima. Trećina učitelja se ne smatra kompetentnima za izvođenje aktivnosti vezanih za tradicijsku glazbu (Grafikon 6.).

Grafikon 6.

Izvor: vlastito istraživanje 2017./2018.

Tablica 3. Rezultati provedbe tradicijske glazbe u nastavi

4. pitanje	TVRDNJA		1	2	3	4	5
1.	Učenje o tradicijskoj glazbi Istre treba provoditi u redovnoj nastavi glazbene kulture.	<i>f</i>	0	1	2	15	<u>33</u>
		%	0,00	1,96	3,92	29,41	64,71
2.	Smatram se kompetentnom/im u izvedbi teme iz tradicijske glazbe Istre.	<i>f</i>	6	7	8	<u>21</u>	9
		%	11,76	13,73	15,69	41,18	17,65
3.	Smatram se kompetentnom/im za izvođenje dodatnih aktivnosti u nastavi glazbene kulture vezanih za tradicijsku općenito.	<i>f</i>	6	11	12	<u>13</u>	9
		%	11,76	21,57	23,53	25,49	17,65
4.	Korištenje tradicijske glazbe u nastavi je za mene izazov.	<i>f</i>	0	8	12	<u>20</u>	11
		%	0,00	15,69	23,53	39,22	21,57
5.	Tradicijska glazba u nastavi pomaže za upoznavanje tradicijske baštine.	<i>f</i>	0	0	3	17	<u>31</u>
		%	0,00	0,00	5,88	33,33	60,78
6.	Učenici moraju biti upoznati sa sadržajima i temama iz tradicijske glazbe u nižim razredima osnovne škole.	<i>f</i>	0	0	4	23	<u>24</u>
		%	0,00	0,00	7,84	45,10	47,06
7.	Kroz pojam tradicijska glazba učenici uče o toleranciji i poštovanju različitosti.	<i>f</i>	0	0	5	18	<u>28</u>
		%	0,00	0,00	9,80	35,29	54,90
8.	Kroz pojam tradicijske glazbe Istre učenici uče o tradicijskoj glazbi različitih naroda koji žive u Istri.	<i>f</i>	0	1	8	14	<u>28</u>
		%	0,00	1,96	15,69	27,45	54,90
9.	Kroz pojam tradicijske glazbe Istre učenici razvijaju estetsko vrednovanje.	<i>f</i>	0	0	7	<u>24</u>	20
		%	0,00	0,00	13,73	47,06	39,22
10.	Učenje o tradicijskoj glazbi Istre potiče učeničko glazbeno stvaralaštvo.	<i>f</i>	0	0	4	<u>26</u>	21
		%	0,00	0,00	7,84	50,98	41,18
11.	Učenje o tradicijskoj glazbi Istre razvija pozitivno razredno okruženje.	<i>f</i>	0	1	7	<u>24</u>	19
		%	0,00	1,96	13,73	47,06	37,25

Legenda: najviša vrijednost

Iz Tablice 3. vidljivo je da se učitelji/ce u potpunosti slažu kako učenje o tradicijskoj glazbi Istre treba provoditi u redovnoj nastavi glazbene kulture (N=33; 64,71%).

Učitelji/ce se smatraju kompetentnim/om u izvedbi teme iz tradicijske glazbe Istre (N=21; 41,18%) te se isto tako smatraju kompetentim/om za izvođenje dodatnih aktivnosti u nastavi glazbene kulture vezanih uz tradiciju općenito (N=13; 25,49%). Slažu se da je korištenje tradicijske glazbe za njih izazov (N=20, 39,22%) i da tradicijska glazba u nastavi pomaže za upoznavanje tradicijske baštine (N=31; 60,78%). Učitelji/ce se u potpunosti slažu da učenici moraju biti upoznati sa sadržajima (N=24; 47,06%) i temama iz tradicijske glazbe u nižim razredima osnovne škole i da učenici kroz pojam tradicijske glazbe uče o toleranciji i poštovanju različitosti (N=28; 54,90%). Isto tako, u potpunosti se slažu da učenici kroz pojam tradicijske glazbe Istre uče o tradicijskoj glazbi različitih naroda koji žive u Istri (N=28; 54,90%). Slažu se da učenici razvijaju estetsko vrednovanje (N=24; 47,06%), da učenje o tradicijskoj glazbi potiče učeničko glazbeno stvaralaštvo (N=26; 50,98%) i pozitivno razredno okruženje (N=24; 47,06%).

Zadnje pitanje u anketi obuhvaća trinaest tvrdnji koje se odnose na mišljenja i stavove učitelja/ica o učestalosti provođenja aktivnosti kroz nastavu glazbene kulture s učenicima i njihovoj školi. Broj 1 označava da ispitanik nikada navedenu aktivnost ne provodi, broj 2 da ju provodi vrlo rijetko, broj 3 da ju provodi rijetko, broj 4 da ju često provodi, a broj 5 da ju vrlo često provodi.

Zanimljivo je usporediti i pogledati koliko učitelji koriste istarske instrumente i plesove te slušaju istarske skladatelje u razredu.

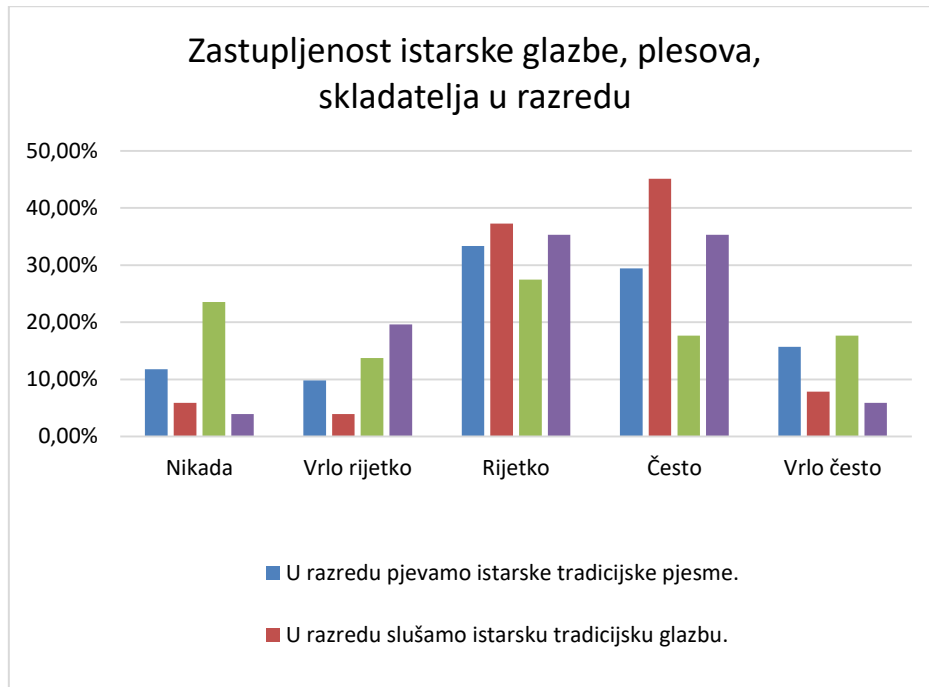
Primjerice, učitelji/ice su se izjasnili su se da djeca na nastavi glazbene kulture ne sviraju istarske instrumente (ukupno 68,62 % učitelja), dok neki učitelji takve instrumente ne koriste (deset učitelja/učiteljica) ili vrlo rijetko (njih jedanaest) koriste sredstva i pomagala u nastavi (ukupno 80,39 % učitelja).

Nadalje, u prosjeku koliko učitelja rijetko s djecom na nastavi pjeva istarske tradicijske pjesme (43,13 %) toliko učitelja često ili vrlo često uvrstavaju pjevanje istarske glazbe u nastavi (45,10 %).

Čak tri učitelja/ice uopće ne sluša istarsku tradicijsku glazbu ili istarske skladatelje u nastavi (tri ispitanika).

U osnovnim školama u Istri je najmanje zastupljeno plesanje istarskih tradicijskih plesova, 23,53 % učitelja nikada ne provodi tu aktivnost, dok 41,18 % učitelja rijetko uvrštava istarske plesove u nastavu.

Grafikon 7.

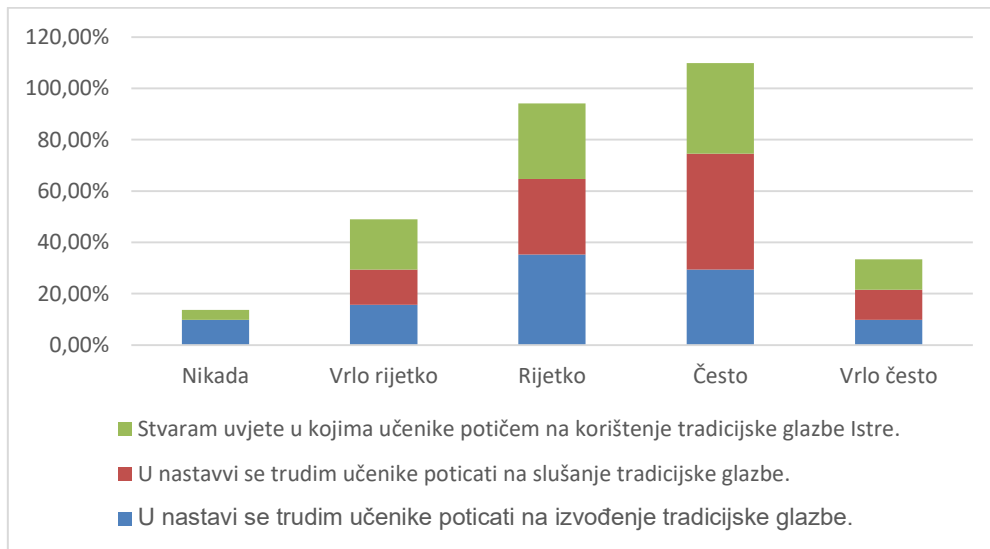

Izvor: vlastito istraživanje 2017./2018.

Motivirajući podatak za buduće učitelje/ice je taj da škole sudjeluju ili su sudjelovale u projektima u kojima se dotiču tradicije. 80,39 % učitelja izjasnilo se da često ili vrlo često sudjeluju u takvim projektima.

Bez obzira na nastavni plan i program, učitelji se trude poticati učenike na slušanje i korištenje tradicijske glazbe Istre. Nešto manji broj njih potiče učenike na izvođenje iste (Grafikon 8.).

Grafikon 8.

Izvor: vlastito istraživanje 2017./2018.

Još jedna zanimljiva činjenica je, da bez obzira na nastavnu temu, pola učitelja najprije spomene ili povezuje temu s tradicijskom glazbom Istre (49,02 % učitelja).

Tablica 4. Rezultati učestalosti provođenja tradicijske glazbe

(Legenda: **najviša vrijednost**)

5. pitanje	AKTIVNOST		1	2	3	4	5
1.	Nastavu glazbene kulture temeljim na upoznavanju s tradicijskom glazbom.	<i>f</i>	6	3	19	21	2
		%	11,76	5,88	37,25	41,18	3,92
2.	Od nastavnih sredstava i pomagala u glazbenoj kulturi, koristim tradicijske instrumente.	<i>f</i>	10	11	20	10	0
		%	19,61	21,57	39,22	19,61	0,00
3.	Prilikom usvajanja novih sadržaja povezanih tradicijom, prvo ju povezujem s glazbenom tradicijom.	<i>f</i>	2	6	18	17	8
		%	3,92	11,76	35,29	33,33	15,69
4.	U nastavi se trudim učenike poticati na izvođenje tradicijske glazbe.	<i>f</i>	5	8	18	15	5
		%	9,80	15,69	35,29	29,41	9,80
5.	U nastavi se trudim učenike poticati na slušanje tradicijske glazbe.	<i>f</i>	0	7	15	23	6
		%	0,00	13,73	29,41	45,10	11,76
6.	Stvaram uvjete u kojima učenike potičem na korištenje tradicijske glazbe Istre.	<i>f</i>	2	10	15	18	6
		%	3,92	19,61	29,41	35,29	11,76
7.	Naša škola sudjelovala je u projektu u kojem smo se dotakli tradicije.	<i>f</i>	3	1	6	23	18
		%	5,88	1,96	11,76	45,10	35,29
8.	Osim istarske tradicije poučavam ih i tradicijskom glazbom drugih krajeva Republike Hrvatske.	<i>f</i>	3	3	9	30	6
		%	5,88	5,88	17,65	58,82	11,76
9.	U razredu sviramo istarske instrumente.	<i>f</i>	19	16	10	6	0
		%	37,25	31,37	19,61	11,76	0,00
10.	U razredu pjevamo istarske tradicijske pjesme.	<i>f</i>	6	5	17	15	8
		%	11,76	9,80	33,33	29,41	15,69
11.	U razredu slušamo istarsku tradicijsku glazbu.	<i>f</i>	3	2	19	23	4
		%	5,88	3,92	37,25	45,10	7,84
12.	U razredu plešemo istarske tradicijske plesove.	<i>f</i>	12	7	14	9	9
		%	23,53	13,73	27,45	17,65	17,65
13.	U razredu slušamo skladbe istarskih skladatelja.	<i>f</i>	2	10	18	18	3
		%	3,92	19,61	35,29	35,29	5,88

O učestalosti provođenja tradicijske glazbe učitelji/ce imaju različite stavove (Tablica 4.). Gotovo većina učitelja/ca nastavu glazbene kulture često temelje na upoznavanju učenika s tradicijskom glazbom (N=21; 41,18%). Od nastavnih sredstava i pomagala u glazbenoj kulturi rijetko koriste tradicijske instrumente (N=20; 39,22%). Prilikom usvajanja novih sadržaja povezanih tradicijom, učitelji/ce sadržaje rijetko povezuju s glazbenom tradicijom i rijetko se trude poticati učenike na izvođenje tradicijske glazbe (N=18; 35,29%). U tablici je vidljivo da su škole sudjelovale u projektu u kojem se dotaknula tradicija (N=23; 42,10%). Kada pogledamo aktivnosti u razredu dolazimo do zaključaka da učitelji/ce u razredu nikada ne sviraju istarske instrumente (N=19; 37,25%), rijetko pjevaju istarske tradicijske pjesme (N=17; 33,33%), često slušaju istarsku tradicijsku glazbu (N=23; 45,10%) i rijetko plešu istarske tradicijske plesove (N=14; 27,45%).

6. ZAKLJUČAK

Upoznavanje učenika s kulturnom baštinom svojega i drugog podneblja jedan je od vrlo važnih zadataka u nižim razredima osnovne škole. Kada se govori o tradicijskoj glazbi u multikulturalnom društvu, kao što je Istra, može se reći da tradicija pokreće nove smjerove u formiranju stavova i odnosa prema drugačijim kulturama. Učitelj kao takav, sudjeluje u konstrukciji identiteta, pokreće komunikaciju i interakciju, neformalnim jezikom angažira sve sudionike odgojno-obrazovnog procesa prema shvaćanju, prihvaćanju, vrednovanju, bez predrasuda prema bilo kojoj različitosti među kulturama. Kako bi se u odgojno-obrazovnom procesu njegovala tradicija Istre, pokrenut je projekt pod nazivom Institucionalizacija Zavičajne nastave u Istarskoj županiji kojom se želi očuvati zavičajni identitet, odnosno uvodi se zavičajna nastava koja se temelji na tradicijskoj kulturi u predškolskim ustanovama te osnovnim i srednjim školama na području Istarske županije. Projekt je pokrenut početkom školske godine 2005/2006. i sve do danas zabilježena su 55 provedena projekata. Od ukupnog broja projekata, njih 22 organizirale su osnovne škole na području cijele Istre. Ti projekti obuhvatili su sve nastavne predmete, pa tako i glazbenu kulturu. Čitajući o projektima provedenim u osnovnim školama, saznajemo da se samo njih pet dotaknulo glazbene tradicije i očuvanje kulturne baštine. Smatrajući da je taj rezultat poražavajući, pokrenuto je istraživanje u kojem se željelo ispitati učitelje/ice o stavovima i mišljenjima koja se odnose o očuvanju tradicije glazbene kulture u nastavnom procesu. Istraživanje je provedeno pomoću ankete u nekoliko osnovnih škola na području grada Pule. U istraživanju je sudjelovao 51 ispitanik. Anketom se došlo do rezultata da se svi učitelji slažu da je tradicijska glazba Istre potrebna učenicima u redovnoj nastavi glazbene kulture, zbog buđenja svijesti o tradicijskim običajima i tradicijskoj baštini, različitostima drugih, poštivanju drugih, pa čak i poticanju različitih darovitosti kod učenika i njihovog stvaralaštva čime potvrđujemo prvu hipotezu ovog istraživanja. Učitelji smatraju da tradicijska glazba u potpunosti razvija estetsko vrednovanje i glazbeno stvaralaštvo učenika te da učenje o tradicijskoj glazbi Istre razvija pozitivno razredno okruženje. Isto tako, kada su u pitanju kompetencije učitelja kod izvedbe teme iz tradicijske glazbe Istre ili aktivnosti iz tradicijske glazbe općenito, učitelji su prilično podijeljeni u razmišljanjima. Trećina učitelja se ne smatra kompetentnima za izvođenje dodatnih sadržaja aktivnosti vezanih za tradicijsku glazbu, tako da se druga hipoteza ne može smatrati

potvrđenom. Kada se uoče rezultati treće hipoteze, može se vidjeti da škole sudjeluju ili su sudjelovale u projektima u kojima se dotiču tradicije. Dvadeset i tri učitelja izjasnilo se da često ili vrlo često sudjeluju u takvim projektima. Učitelji se, bez obzira na nastavni plan i program, trude poticati učenike na slušanje i korištenje tradicijske glazbe Istre. Nešto manji broj njih potiče učenike na izvođenje iste. Učitelji nikada ne sviraju istarske instrumente u nastavi i rijetko plešu istarske tradicijske plesove. Ovo istraživanje ukazuje na potrebu daljnjeg istraživanja diljem cijele Hrvatske na temu očuvanje tradicijske glazbe u nižim razredima osnovne škole, jer se jedino tako može uvidjeti stanje u glazbenoj nastavi. Dobiveni rezultati ukazuju i na potrebu cjeloživotnog obrazovanja učitelja i učiteljica na području tradicijske glazbe kao i njegovanja glazbovanja u zavičaju kako bi bili kompetentniji u svom radu.

7. LITERATURA

1. Buletić, M., Marušić, D. (2014.) Istarski tradicijski instrumenti – iz fundusa Etnografskog muzeja Istre. Etnografski muzej Istre, Pazin.
2. Drandić, D. (2010.) Tradicijska glazba u kontekstu interkulturalnih kompetencija učitelja. Pučko otvoreno učilište, Pula.
3. Gortan-Carlin, I.P., Pace, A., Denac, O. (2014.) Glazba i Tradicija – Izabrani izričaji u regiji Alpe-Adria. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Pula.
4. Ivančan, I. (1996.) Narodni plesni običaji u Hrvata, Hrvatska matica iseljenika. Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb.
5. Ivančan, I. (1963.) Istarski narodni plesovi. Institut za narodnu mjestnost, Zagreb.
6. Jerković, B., Škojo, T. (2014.) Umjetnik kao pedagog pred izazovima suvremenog odgoja i obrazovanja - Zbornik radova s prvog međunarodnog znanstvenog i umjetničkog simpozija o pedagogiji u umjetnosti. Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Osijek.
7. Marković, A., Ećimović, R. (2006.) Hrvatska narodna glazba – od V. do VIII. razreda osnovne škole. Znanje, Zagreb.
8. Marušić, D. (1995.) Piskaj – Sona – Sopi. CASTROPOLA d.o.o. Pula.
9. Miholić, I. (2009.) Hrvatska tradicijska glazba – Istra i Kvarner. Profil, Zagreb.
10. Nastavni plan i program za osnovnu školu (2006.) Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Zagreb.
11. Ostojić, B. (2010.) Okarina – Tradicijsko glazbalo. INART, Poreč.
12. Paulus, I. (2014.) HRVATSKA NA PRVI POGLED – Udžbenik hrvatske kulture. FF press, Zagreb.
13. Pernić, R. (1997.) Meštri, svirci i kantaduri. Reprezent d.o.o., Buzet, Račice 1.
14. Pernić, V. (2005.) Istarski gunjci. Reprezent d.o.o., Buzet, Račice 1.
15. Pintarić, A. (2001.) Život i škola – Časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja. Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Osijek.
16. Sinković, G. (2008) Istra u kontekstu jadranskih kultura i tradicija. Sveučilište Jurja Dobrile, Odjel za ekonomiju i turizam, Pula.
17. Vitez, Z., Muraj, A. (2001.) HRVATSKA TRADICIJSKA KULTURA na razmeđu svjetova i epoha. Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb.

INTERNET IZVORI:

1. <http://www.za-nas.hr/zavicajna-nastava> (preuzeto 06. rujna 2018.)
2. <http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/tragovi-austro-ugarske-u-nashem-zavichaju> (preuzeto 06. rujna 2018.)
3. <http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/novigrad-u-zrcalu-istre-cittanova-nello-specchio-dellistria> (preuzeto 06. rujna 2018.)
4. <http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/rasti-zemljo-istro-mila> (preuzeto 06. rujna 2018.)
5. <http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/mitska-bia-istre-pietro-marchesi> (preuzeto 06. rujna 2018.)
6. <http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/zavichajna-slovarica-i-rjechnik> (preuzeto 06. rujna 2018.)
7. <http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/ozbiljno> (preuzeto 06. rujna 2018.)
8. <http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/implementacija-zavichajne-nastave-u-osnovne-shkole-istarske-zhupanije> (preuzeto 06. rujna 2018.)
9. <http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/kartulina-z-istre> (preuzeto 07. rujna 2018.)
10. <http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/pula-jedrimo-kroz-vrijeme> (preuzeto 07. rujna 2018.)
11. <http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/shtinjan-veli-vrh-galizhana> (preuzeto 07. rujna 2018.)
12. <http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/novigrad-u-zrcalu-istre-cittanova-nello-specchio-dell-istria> (preuzeto 07. rujna 2018.)
13. <http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/stajuni> (preuzeto 07. rujna 2018.)
14. <http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/uzhanci-na-kruzhiere> (preuzeto 07. rujna 2018.)
15. <http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/da-se-ne-zabi> (preuzeto 07. rujna 2018.)
16. <http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/istra-u-domovinskom-ratu> (preuzeto 07. rujna 2018.)
17. <http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/narodna-bastina-zavicaja> (preuzeto 07. rujna 2018.)

18. <http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/skriveno-blago-aleje> (preuzeto 07. rujna 2018.)
19. <http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/sfamile-sf-fantasy-mit-legenda-shumorko-i-glagoljolandija> (preuzeto 07. rujna 2018.)
20. <http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/mjuzikl-carolija-crnog-vrta> (preuzeto 07. rujna 2018.)
21. <http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/mozaik-mojeg-zavichaja-tasselli-di-casa-nostra> (preuzeto 08. rujna 2018.)
22. <http://www.za-nas.hr/novosti/detaljnije/implementacija-zavichajne-nastave-u-osnovne-shkole-istarske-zhupanije> (preuzeto 08. rujna 2018.)
23. <http://istrapedia.hr/hrv/153/balun-balon/istra-a-z/> (preuzeto 13. rujna 2018.)
24. <http://www.iti-museum.com/hr/zbirke/etnografski-muzej-istre/o-tradicijskim-instrumentima-u-istri-i-metodologiji-strucne-obra/> (preuzeto 02. listopada 2018.)
25. <https://katjasirotic.wordpress.com/> (preuzeto 02. listopada 2018.)
26. https://www.azoo.hr/images/AZOO/Ravnatelj/RM/Nastavni_plan_i_program_za_osnovnu_skolu_-_MZOS_2006_.pdf (preuzeto 07. listopada 2018.)
27. <https://citati.hr/citat-3589> (preuzeto 07. studenog 2018.)
28. Horvat Sanja (2016.): <https://zir.nsk.hr/islandora/object/unipu:886/preview> (preuzeto 07. studenog 2018.)
29. <http://fdk.hr/wp-content/uploads/2015/11/Pregled-razvoja-klapskih-Festivala.pdf>
30. <https://knjige.pravac.com/misli/istorija/> (preuzeto 08. studenog 2018.)

8. PRILOZI

Prilog 1.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti
Učiteljski studij
Mentor: doc. dr. sc. Ivana Paula Gortan-Carlin
Student: Đurđica Petrić

ANKETA ZA UČITELJE

Poštovani/Poštovane učitelji/učiteljice,

u svrhu izrade diplomskog rada kojemu je tema *Susret nižih razreda osnovne škole s tradicijskim glazbovanjem u zavičajnoj nastavi*, molimo Vas da ispunite upitnik. Ovom anketom želim se ispitati Vaša mišljenja i stavove o očuvanju tradicijske glazbe u nastavi od 1. – 4. razreda osnovnih škola.

Molim Vas da pažljivo pročitate pitanja i ponuđene odgovore. Važno mi je da odgovorite na sva pitanja. Upitnik je anoniman.

Zahvaljujem na suradnji!

1. Razredni odjel: a) Prvi razred b) Drugi razred c) Treći razred d) Četvrti razred e) Produženi boravak	2. Radno iskustvo u školi: a) 1 - 5 godina b) 5 – 10 godina c) 10 – 20 godina d) 20 i više godina	3. Iskustva o upoznavanju s tradicijskom glazbom? a) Pozitivna b) Jako pozitivna c) Negativna
--	--	---

4. Molim Vas da procijenite koliko se (ne) slažete sa dolje navedenim tvrdnjama upisujući „X“ na odgovarajuće mjesto? (1 – uopće se ne slažem, 2 – ne slažem se, 3 – niti se slažem niti se ne slažem, 4 – slažem se, 5 – u potpunosti se slažem)

	TVRDNJA	1	2	3	4	5
1.	Učenje o tradicijskoj glazbi Istre treba provoditi u redovnoj nastavi glazbene kulture.					
2.	Smatram se kompetentnom/im u izvedbi teme iz tradicijske glazbe Istre.					
3.	Smatram se kompetentnom/im za izvođenje dodatnih aktivnosti u nastavi glazbene kulture vezanih uz tradiciju općenito.					

4.	Korištenje tradicijske glazbe u nastavi je za mene izazov.					
5.	Tradicijska glazba u nastavi pomaže za upoznavanje tradicijske baštine.					
6.	Učenici moraju biti upoznati sa sadržajima i temama iz tradicijske glazbe u nižim razredima osnovne škole.					
7.	Kroz pojam tradicijska glazba učenici uče o toleranciji i poštovanju različitosti.					
8.	Kroz pojam tradicijske glazbe Istre učenici uče o tradicijskoj glazbi različitih naroda koji žive u Istri.					
9.	Kroz pojam tradicijske glazbe Istre učenici razvijaju estetsko vrednovanje.					
10.	Učenje o tradicijskoj glazbi Istre potiče učeničko glazbeno stvaralaštvo.					
11.	Učenje o tradicijskoj glazbi Istre razvija pozitivno razredno okruženje.					

5. Molim Vas da procijenite na skali od 1 do 5 učestalost navedenih aktivnosti kroz nastavu glazbene kulture s učenicima u vašoj školi upisujući „X“ na odgovarajuće mjesto. (1 – nikada, 2 – vrlo rijetko, 3 – rijetko, 4 – često, 5 – vrlo često)

	AKTIVNOST	1	2	3	4	5
1.	Nastavu glazbene kulture temeljim na upoznavanju s tradicijom glazbom.					
2.	Od nastavnih sredstava i pomagala u glazbenoj kulturi, koristim tradicijske instrumente.					
3.	Prilikom usvajanja novih sadržaja povezanih tradicijom, prvo ju povezujem s glazbenom tradicijom.					
4.	U nastavi se trudim učenike poticati na izvođenje tradicijske glazbe.					
5.	U nastavi se trudim učenike poticati na slušanje tradicijske glazbe.					
6.	Stvaram uvjete u kojima učenike potičem na korištenje tradicijske glazbe Istre.					
7.	Naša škola sudjelovala je u projektu u kojem smo se dotakli tradicije.					
8.	Osim istarske tradicije poučavam ih i tradicijskom glazbom drugih krajeva R Hrvatske.					
9.	U razredu sviramo istarske instrumente.					
10.	U razredu pjevamo istarske tradicijske pjesme.					
11.	U razredu slušamo istarsku tradicijsku glazbu.					
12.	U razredu plešemo istarske tradicijske plesove.					
13.	U razredu slušamo skladbe istarskih skladatelja.					

9. SAŽETAK

Glazba i glazbene aktivnosti znatno obogaćuju školski život, stvaraju mogućnosti učenicima da istaknu svoju darovitost, a ujedno im omogućavaju bogato iskustvo druženja i stvaranja prijateljstva. Cilj istraživanja bio je ustanoviti koliko se područje glazbene nastave često osvrće ka kvalitetnom izvođenju tradicijske glazbe u redovnoj nastavi odgojno-obrazovnog procesa. Isto tako, cilj je bio istražiti koliko su zapravo učitelji/učiteljice kompetentni za izvođenje sadržaja takvog tipa i sudjeluju li u projektima vezanim za tradiciju svog podneblja. Istraživanje je provedeno u osnovnim školama na području grada Pule, a u njemu je sudjelovao 51 učitelj, odnosno učiteljica. Prilikom istraživanja korištena je anketa koja se sastoji od pet pitanja, od kojih četvrto i peto pitanje sadržava tvrdnje, na koja su ispitanici odgovarali koristeći Likertovu skalu. Rezultati su dobiveni metodom analize i sinteze.

Dobiveni rezultati potvrđuju kakve stavove učitelji/učiteljice razredne nastave imaju prema provođenju tradicijske glazbe u redovnom odgojno-obrazovnom procesu, osjećaju li se kompetentnima u korištenju tema i sadržaja iz područja tradicijske glazbe, koliko često pjevaju, slušaju i plešu i koliko često sudjeluju u projektima vezanim za nastavu tradicijske glazbe. Odgovori pokazuju da se, bez obzira na nastavni plan i program, učitelji trude poticati učenike na slušanje i korištenje tradicijske glazbe Istre. Zanimljiva činjenica je da, bez obzira na nastavnu temu, polovina učitelja najprije spomene ili povezuje temu s tradicijskom glazbom Istre. Nadalje, u prosjeku koliko učitelja rijetko s djecom na nastavi pjeva istarske tradicijske pjesme, toliko učitelja često ili vrlo često uvrštavaju pjevanje istarske glazbe u nastavi. Jako mali broj učitelja/učiteljica uopće ne sluša istarsku tradicijsku glazbu ili istarske skladatelje u nastavi. U osnovnim školama na području Pule najmanje je zastupljeno plesanje istarskih tradicijskih plesova. Što se tiče projekata u školama, učitelji/učiteljice sa svojim učenicima sudjeluju ili su sudjelovali u projektima.

Ključne riječi: Glazbena kultura, razredna nastava, tradicijska glazba, projekt

10. SUMMARY

Music and music activities greatly enhance school life, create opportunities for students to highlight their gift, while also enabling them to have a rich experience of socializing and creating friendships. The aim of the research was to ascertain how much the area of music teaching often refers to the quality of performing traditional music in regular teaching of the educational process. Likewise, the aim was to investigate the extent to which teachers are competent to conduct content of such a type and to participate in projects related to the tradition of their region. The research was conducted in elementary schools in the city of Pula, and it was attended by 51 teacher. During the survey, a questionnaire consisting of five questions was used, of which the fourth and fifth questions contained statements that respondents answered using the Likert scale. The results were obtained by the method of analysis and synthesis.

The obtained results confirm the attitudes of class teachers towards traditional music in a regular educational process, feel competent in the use of topics and content in the area of traditional music, how often they sing, listen and dance and how often they participate in projects related to teaching traditional music. Answers show that no matter what the curriculum holds, teachers are trying to encourage students to listen and use traditional music of Istria. An interesting fact is that, regardless of the subject, half of the teacher first mentions or links the theme with the traditional music of Istria. Furthermore, on average, as many teachers rarely sing traditional Istrian songs, so many teachers frequently or very often include singing Istrian music in teaching. A small number of teachers do not even listen to Istrian traditional music or Istrian composers in teaching. The dance of Istrian traditional dances is the least represented in elementary schools in the Pula. Regarding projects in schools, teachers with their students participate or they were participating in projects.

Key words: Music culture, classroom teaching, traditional music, project